

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

Filozofická fakulta

Katedra asijských studií

MAGISTERSKÁ DIPLOMOVÁ PRÁCE

**Onomatopoická a mimetická příslovce v korejském
překladu Harry Potter a Kámen mudrců**

**Onomatopoeia and Mimesis in Korean Translation of Harry Potter
and the Philosopher's Stone**

OLOMOUC 2021 Gabriela Sedláková

vedoucí diplomové práce: Mgr. Blanka Ferklová, Ph.D.

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracovala samostatně a uvedla veškeré použité prameny a literaturu.

V Olomouci

Podpis

Anotace

Jméno a příjmení:	Gabriela Sedláková
Název fakulty a katedry:	Filozofická fakulta, Katedra asijských studií
Název práce:	Onomatopoická a mimetická příslovce v korejském překladu Harry Potter a Kámen mudrců
Vedoucí práce:	Mgr. Blanka Ferklová, Ph.D.
Počet stran:	74
Počet titulů použité literatury:	35 (včetně elektronických zdrojů)
Klíčová slova:	korejský jazyk, onomatopoeie, mimetika, přístupy k překladu, Harry Potter

V magisterské diplomové práci se budu zabývat přístupy k překladu onomatopoií a mimetik v korejském překladu literárního díla Harry Potter a Kámen mudrců. Cílem výzkumu je porovnat texty a odhalit strategie, které jsou užity při překládání, respektive novém vkládání, onomatopoických a mimetických výrazů v korejské verzi překladu ve srovnání s anglickým originálem a českým překladem.

V teoretické části práce budou definovány pojmy onomatopoeie a mimetika a jejich klasifikace jakožto slovního druhu. Rovněž bude přiblížen výskyt onomatopoických a mimetických výrazů v anglickém, českém a korejském jazyce. Také budou představeny rysy, podle kterých se onomatopoeie a mimetika vymezují. V kapitole věnované translatologii onomatopoií a mimetik budou představeny problémy a možné postupy při překladu onomatopoií a mimetik. V praktické části budou porovnány excerpované korejské onomatopoické a mimetické výrazy s jejich původním zněním v anglickém originálu Harryho Pottera a Kamene mudrců a také s jeho českým překladem.

Poděkování

Tímto bych ráda poděkovala vedoucí své diplomové práce Mgr. Blance Ferklové, Ph.D. za její ochotu, odborné vedení a cenné rady.

Obsah

Seznam zkratk.....	8
Seznam tabulek.....	8
Ediční poznámka	9
Úvod.....	10
1. Lingvistické vlastnosti onomatopoií a mimetik	12
1.1. Vymezení onomatopoií a mimetik	12
1.1.1. Onomatopoeie a mimetika jako slovní druh.....	13
1.1.2. Počet onomatopoií a mimetik v korejštině, češtině a angličtině.....	17
2. Formální rysy onomatopoií a mimetik v korejštině	18
2.1. Hlásková symboličnost	18
2.2. Reduplikace.....	19
2.3. Odvozování slov od onomatopoií a mimetik	22
2.3.1. Odvozování dějových sloves	23
2.3.2. Odvozování kvalitativních sloves.....	25
3. Překlad onomatopoií a mimetik.....	26
3.1. Problémy při překládání onomatopoií.....	27
3.2. Přístupy k překladu onomatopoií a mimetik	27
4. Metodologie.....	29
5. Výsledky výzkumu	31

5.1.	Onomatopoeie	34
5.1.1.	Přímý překlad a substituce za příslovce.....	35
5.1.2.	Substituce za sloveso	37
5.1.3.	Substituce za substantivum.....	40
5.1.4.	Substituce za adjektivum	42
5.1.5.	Další.....	44
5.2.	Mimetika	45
5.2.1.	Přímý překlad a substituce za příslovce.....	45
5.2.2.	Substituce za sloveso	48
5.2.3.	Substituce za substantivum.....	52
5.2.4.	Substituce za adjektivum	55
5.2.5.	Další.....	57
5.3.	Odvozené výrazy.....	59
5.3.1.	Přímý překlad.....	60
5.3.2.	Substituce za substantivum.....	62
5.3.3.	Další.....	63
	Závěr.....	66
	Resumé	69
	Seznam pramenů a literatury	70
	Primární zdroje	70
	Tištěné dokumenty	70

Elektronické dokumenty.....	70
Sekundární zdroje.....	70
Tištěné dokumenty	70
Elektronické dokumenty (ED) / Internetové zdroje (IZ).....	71
Slovníky.....	72
Seznam volných příloh.....	74

Seznam zkratk

HP = Harry Potter a Kámen mudrců

Seznam tabulek

Tabulka 1: Počet rozdílných výrazů v jednotlivých kategoriích a jejich celkový výskyt	32
Tabulka 2: Identifikované výrazy dle druhu a přístupu k překladu	33
Tabulka 3: Onomatopoeie 탁 tchak přeložená substitucí z rozdílných sloves	39
Tabulka 4: Mimetikum 획 hwäk v kombinaci se slovesy	50
Tabulka 5: Mimetikum 가득 kadük spolu s anglickými adjektivy a jejich českým překladem.....	56

Ediční poznámka

V práci je pro přepis korejských znaků použita česká vědecká transkripce, přepisy korejských částí textu jsou pak vždy odlišeny kurzívou. Příklady v podobě výrazů či celých vět jsou ve většině případů čerpány z anglického originálu literárního díla Harry Potter a Kámen mudrců a jeho korejského a českého překladu.

Úvod

Řeč – artikulovaný, nejčastější zvukový projev člověka sloužící k dorozumívání. Od živých bytostí přes věci až po činnosti, každé slovo v jakémkoli jazyce po celém světě nese svůj význam. Když lidé začali dávat význam také zvukům, které slyšeli kolem sebe a snažili se je tímto napodobit, postupně vznikala tzv. slova zvukomalebná neboli onomatopoeie. V asijských jazycích jako je např. korejština nebo japonština se však oproti jiným jazykům vedle onomatopoií hojně vyskytují také tzv. slova tvaromalebná či pohybmalebná neboli mimetika. Jihokorejci s oblibou využívají onomatopoické i mimetické výrazy, a to jak v jazyce mluveném, tak i psaném. Přestože v posledních dvaceti letech byla napsána celá řada prací zabývajících se tématem korejských onomatopoií a mimetik, nepodařilo se mi nalézt jedinou, která by se zabývala výskytem a překladem onomatopoií a mimetik v korejském předkladu cizího literárního díla, konkrétně fantasy románu. Tato skutečnost ve mně vzbudila zájem vyzorovat, v jakém počtu se onomatopoeie a mimetika vyskytují v korejském překladu literárního díla oproti anglickému originálu a jeho českému překladu.

Výzkum je proto zaměřen na výskyt onomatopoií a mimetik v korejském překladu prvního dílu knižní série Harry Potter a na strategie jejich překladu. Cílem výzkumu je porovnat texty a odhalit strategie, které jsou užity při překládání, respektive novém vkládání, onomatopoických a mimetických výrazů v korejské verzi překladu ve srovnání s anglickým originálem a českým překladem, a tímto vyzorovat, zda se nalezené korejské onomatopoeie a mimetika vyskytují ve své anglické podobě také v originálním díle nebo zda je daná myšlenka autorky v původním díle vyjádřena jinak, než prostřednictvím zvukomalebných slov. Pro tento výzkum jsem stanovila hypotézu, na základě které se domnívám, že onomatopoeie se v korejském překladu prvního dílu Harryho Pottera vyskytují ve stejném počtu, jako v anglickém a českém vydání, ale mimetika se v korejském překladu budou vyskytovat častěji než v jeho anglickém originálu nebo českém překladu díla.

V teoretické části práce budou definovány pojmy onomatopoeie a mimetika a jejich klasifikace jakožto slovního druhu. Rovněž bude pro představu přiblížen výskyt onomatopoických a mimetických výrazů v anglickém, českém a korejském jazyce. V rámci lingvistiky onomatopoií a mimetik budou také představeny jejich rysy, podle

kterých se vymezují. Konkrétně se bude jednat o reduplikaci, hláskovou symboličnost a odvozování sloves od onomatopoických a mimetických výrazů. V krátké kapitole věnované translatoologii onomatopoií a mimetik budou představeny problémy, se kterými se překladatel při překladu onomatopoií či mimetik může setkat. Rovněž zde budou představeny možné obecné postupy při překladu onomatopoických a mimetických výrazů a stejně tak i postupy při překladu korejských onomatopoií a mimetik do češtiny.

V praktické části diplomové práce budou prostřednictvím vlastního výzkumu porovnány excerpované korejské onomatopoické a mimetické výrazy s jejich původním zněním v anglickém originálu Harryho Pottera a Kamene mudrců a také s jeho českým překladem. Výstupem práce bude identifikace strategií, které jsou užity při překládání, respektive novém vkládání, onomatopoických a mimetických výrazů v korejské verzi překladu ve srovnání s anglickým originálem a českým překladem.

1. Lingvistické vlastnosti onomatopoií a mimetik

1.1. Vymezení onomatopoií a mimetik

Při studiu odborných textů zabývajících se onomatopoickými a mimetickými výrazy jsem se setkala s poměrně jednotnou terminologií. Především v korejských, ale i českých nebo anglických textech jsou korejské onomatopoeie označovány jako 의성어 *uisŏngŏ* neboli slova napodobující zvuk a mimetika jako 의태어 *üitchäo* neboli slova napodobující vzhled. V textech se rovněž často vyskytoval výraz 의성의태어 *uisŏng üitchäo*, který je podle Puckova tvrzení společným označením pro onomatopoeie a mimetika.¹ Pak Tong-gün však ve své práci označuje pojmem *uisŏngüitchäo* takové výrazy, které mohou nést zároveň onomatopoický i mimetický význam. Vyplývá to z tabulky, ve které Pak uvádí počty excerpovaných onomatopoických a mimetických výrazů z Velkého slovníku standardní korejštiny (표준국어대사전 *pchjodžun kugŏ täsadžŏn*) pro svůj výzkum. Pak Tong-gün v tabulce excerpované výrazy dále dělí na *uisŏngŏ*, *üitchäo* a *uisŏngüitchäo*, které společně tvoří celkový počet excerpovaných výrazů.² Blanka Ferklová však ve své práci uvádí mnohem širší výčet pojmů, se kterými se při svém výzkumu setkala. Pro společné označení onomatopoií a mimetik uvádí např. pojem 흥내말 *hjungnämal* neboli slova imitující či 상징어 *sangdžingŏ* neboli slova symbolická.³ Pucek navíc společné označení pro onomatopoeie a mimetika doplňuje o výraz 상징 부사 *sangdžing pusa* neboli příslovce symbolická.⁴ Ve zdrojových anglických textech byly onomatopoeie obecně označeny pod anglickým výrazem onomatopoeia, mimetika se pak vyskytovala pod výrazem mimesis nebo phenomimes.

Pucek v Gramatice korejského jazyka vymezuje onomatopoeie jako slova zvukomalebná (onomatopoická), která jsou reakcí na zvuk a napodobením tohoto zvuku (*břink*, *buch*, *cheche*). Mimetika pak popisuje jako slova „pohybomalebná“, „tvaromalebná“ (mimetická), která vyjadřují charakter pohybu (*houpy houpy*, *frrr*, *cupity dupity*). Pucek rovněž dodává, že se mezi mimetika v korejštině přiřazují i výrazy, které popisují pocit při vnímání tvaru a/nebo pohybu určitého předmětu.⁵ Ferklová ve své práci

¹ PUCEK, Vladimír. *Gramatika korejského jazyka*. (str. 285)

² PAK, Tong-gün. *Hankugŏ uisŏngŏwa üitchäoüi hjŏngtchä pigjo*. (str. 62)

³ FERKLOVÁ, Blanka. *Onomatopoeie a mimetika v korejštině*. (str. 4)

⁴ PUCEK, Vladimír. *Gramatika korejského jazyka*. (str. 285)

⁵ Tamtéž. (str. 285)

uvádí podrobnější vymezení onomatopoií a mimetik, které čerpala z Encyklopedie korejského národa (한국 민족 문화 대백과 사전 *Hanguk mindžok täbäkkwa sadžön*). Onomatopoeie definuje jako slova, která jsou imitací zvuků věcí nebo zvuků vydávaných lidmi. Na základě této encyklopedie také uvádí, že onomatopoeie zvuky imitují, ale nejedná se o imitaci přímou. Mimetika pak definuje jako slova, která imitují tvar, postoj nebo pohyb lidí a předmětů.⁶

1.1.1. Onomatopoeie a mimetika jako slovní druh

V českém jazyce se onomatopoeie řadí do slovního druhu citoslovce. Miloš Dokulil v prvním dílu Mluvnici češtiny dělí citoslovce z hlediska motivovanosti na nemotivovaná (*aj, hola, pst*) a motivovaná, mezi která patří právě přírodní zvuky, tedy citoslovce imitativní neboli onomatopoeická či napodobivá.⁷ Vladimír Šaur v Pravidlech českého pravopisu s výkladem mluvnice uvádí: „Mezi citoslovce řadíme i slova zvukomalebná a označení zvířecích hlasů.“⁸ Šaur mezi slova zvukomalebná (v Mluvnici rovněž zvaná jako onomatopoeická) řadí imitace zvuků, jako jsou *bác, bum, žbluňk, cheche atd.* Mezi označení zvířecích hlasů (v Mluvnici rovněž označovaných jako citoslovce napodobující) Šaur řadí např. *mé, bú, kykyryký, haf apod.*⁹ Rovněž Čermák uvádí, že onomatopoeie jsou součástí interjekcí (citoslovcí), které odrážejí víceméně věrnou formou zvuky reálného světa a označuje je dále za citoslovce zvukomalebná.¹⁰ Šaur ani Čermák se ale v rámci citoslovcí vůbec nezmiňují o výrazech mimetických. Ferklová však ve své práci cituje úryvek Filipcova a Čermákova textu (*Česká lexikologie*. Academia, Praha 1985), ve kterém autoři mezi citoslovce řadí také slova naznačující pohyby, tedy v podstatě slova mimetická.¹¹ V Novém encyklopedickém slovníku češtiny jsou mimetika také řazena mezi citoslovce a jsou definována jako slova pohybomalebná, která vyjadřují zvuk doprovázející rychlý pohyb.¹²

V anglickém jazyce je zařazení onomatopoií a mimetik jakožto slovního druhu sporné. V Mluvnici současné angličtiny jsou onomatopoeie (anglicky *onomatopoeia*) zařazeny mezi citoslovce (anglicky *interjections*) a jsou zde označeny jako citoslovce

⁶ FERKLOVÁ, Blanka. *Onomatopoeie a mimetika v korejštině*. (str. 9)

⁷ DOKULIL, Miloš. *Mluvnice češtiny*. 1. (str. 516)

⁸ ŠAUR, Vladimír. *Pravidla českého pravopisu s výkladem mluvnice*. (str. 118)

⁹ Tamtéž. (str. 119)

¹⁰ ČERMÁK, František. *Jazyk a jazykověda: přehled a slovníky*. (str. 302)

¹¹ FERKLOVÁ, Blanka. *Onomatopoeie a mimetika v korejštině*. (str. 4)

¹² KARLÍK, et al. *Nový encyklopedický slovník češtiny - komplet*. (str. 399)

zvukomalebna neboli onomatopoická, která napodobují různé zvuky, např. *meow* (mňau), *cock-a-doodle-doo* (kykyryký), *splash* (žbluňk) apod. Anglická onomatopoeie jsou zde srovnány s onomatopoeiemi českými, narozdíl od kterých nemohou mít ve větě funkci větného členu (nejčastěji přísudku), ale naopak přecházejí v jiný slovní druh a přejímají všechny jeho formální rysy.¹³ Viz Příklad (1).

(1) Kámen **žbluňk** do vody.

*The stone **splashed** into the water.*¹⁴

O mimetických výrazech se Mluvnice současné angličtiny nezmiňuje. Jaroslav Perník, který v díle *English lexicology* (Lexikologie angličtiny) pojednává o arbitrarnosti anglického jazyka uvádí tři skupiny slov, u kterých arbitrarnost není kompletní. Tyto skupiny podle něj jsou: citoslovce (vyjádření emocí), slova onomatopoická (slova tvořená na základě přírodních zvuků) a slova „s vnitřní formou“ (odvozeniny a sloučeniny).¹⁵ Z tohoto dělení můžeme vyvodit, že Perník chápe anglické onomatopoeie jako samostatný slovní druh, nikoliv jako podkategorii citoslovcí. O slovech mimetických se však v textu opět nezmiňuje. V jiných odborných textech zabývajících se anglickými onomatopoeiemi a mimetiky, které mi byly k dispozici, jsem se již o zařazení onomatopoií ani mimetik mezi slovní druhy nedočetla. Když jsem ale do internetového vyhledávače zadala výraz „english interjections (anglická citoslovce)“, mezi příklady citoslovcí se často objevovaly onomatopoické a mimetické výrazy, jako např. onomatopoeie *pop* (puk, prask, imitace zvuku při prasknutí) nebo mimetikum *goo* (znázornění pocitu při doteku něčeho mazlavého a lepkavého).¹⁶

Jak uvádí Pak Tong-gün, v severokorejské oficiální gramatice jsou slova onomatopoická a mimetická rozlišována jako samostatný slovní druh zvaný *상징사 sangdžingsa*¹⁷ dosl. přeloženo jako symbolický slovní druh.¹⁸ V jihokorejské gramatice se však onomatopoeie a mimetika řadí mezi příslovce, což podle Pak Tong-güna vyplývá z onomatopoických a mimetických výrazů uvedených ve slovníku korejštiny (국어사전

¹³ DUŠKOVÁ, Libuše. *Mluvnice současné angličtiny na pozadí češtiny*. (str. 306)

¹⁴ Žbluňk v české větě zůstává ve formě onomatopoeie, zatímco anglické formální *splash* (žbluňk) se mění na sloveso *splashed* (žbluňknout).

¹⁵ PEPRNÍK, Jaroslav. *English lexicology*. (str. 4)

¹⁶ (IZ) LYN, Ley. *Onomatopoeia, Mimesis and Children's Literature*.

¹⁷ PAK, Tong-gün. *Hankugŏ ūisŏngŏwa ūitchäŏŭi hjŏngtchä pigjo*. (str. 63)

¹⁸ 사 *sa* od slova 품사 *pchumsa* neboli slovní druh.

kuošadzön).¹⁹ Pak proto onomatopoeie i mimetika souhrnně označuje (stejně jako Pucek, 2009) výrazem 상징 부사 *sangdžing pusa* neboli příslovce symbolická. Pak rovněž uvádí příklad jediného mimetického výrazu 가동가동 *kadonkadong*, který se řadí jak mezi příslovce (imitace pohybu při kolébání, chování malého dítěte v klíně či v náruči) tak mezi substantiva (operace, činnost stroje nebo provozování, vedení podniku).²⁰ Také uvádí, že i mezi onomatopoeiemi se vyskytují výrazy, které mohou spadat zároveň mezi příslovce i mezi substantiva, nebo pouze mezi substantiva. Zdůrazňuje však, že takových příkladů není mnoho. Jedná se např. o onomatopoeii 꼬꼬 *kkokko*, která v případě příslovce imituje zvuk vydávaný slepicí a v případě substantiva samotnou slepici představuje (pouze však v dětské řeči). Onomatopoeie 뽀뽀 pak patří výhradně mezi substantiva a znamená polibek,²¹ v češtině tomuto výrazu pravděpodobně lépe odpovídá výraz *hubička*. Pak Tong-gün také uvádí, že se v korejštině vyskytují onomatopoeické výrazy, které se jedním, nebo vícero svými významy řadí buď striktně mezi citoslovce, nebo mezi citoslovce i příslovce. Rovněž dodává, že je snadné určit, kdy daná onomatopoeie ve větě zastupuje citoslovce a kdy příslovce, neboť citoslovce stojí ve větě vždy samostatně.²² Viz Příklad (1).

(1)

a) 전화가 따르릉 울렸다.

Čönhwaga ttarürüng ulljötta.

Telefon zacinkal. /Telefon zazvonil cink.

b) 따르릉, 전화가 울렸다.

Ttarürüng, čönhwaga ulljötta.

Cink, telefon zazvonil.

V Příkladu (1 a) onomatopoeie 따르릉 *ttarürüng* rozvíjí sloveso 울리다 *ullida* (zazvonit) a ve větě tedy figuruje jako příslovce. V příkladu (1 b) stojí tatáž onomatopoeie samostatně na začátku věty a zastává zde proto pozici citoslovce.

¹⁹ PAK, Tong-gün. *Hankugö üisöngöwa ütchäöüi hjöngtchä pigjo.* (str. 63)

²⁰ Tamtéž. (str. 63)

²¹ Tamtéž. (str. 64)

²² Tamtéž. (str. 65)

Přestože se korejské onomatopoeie a mimetika formálně řadí převážně mezi příslovce, v některých ohledech se od sebe liší. Jejich společné a rozdílné rysy uvádí Ferklová ve své práci následovně:

A) Společné rysy

- 1) Syntaktické hledisko – onomatopoeie, mimetika i příslovce nejčastěji rozvíjejí sloveso, ve větě tedy zpravidla přísudek

불이 **활활** 타고르고 있었다.²³

*Puri **hwalhwal** tchaorŭgo issötta.*

Dosl. Oheň **plápolavě** hořel/plál.

- 2) Sémantické hledisko – Onomatopoeie a zejména mimetika jsou svým významem blízká příslovcím vyjadřujícím způsob, kterým děj probíhá.²⁴ V jistém ohledu mohou být blízká také příslovcím vyjadřujícím míru, ve které děj probíhá,²⁵ a to díky jemnému rozlišení významu pomocí prostředků hláskové symboličnosti a reduplikací.²⁶

B) Rozdílné rysy, z nichž některé nemají univerzální platnost, ale ukazují jemné rozdíly mezi příslovcí a onomatopoeiemi a mimetiky.

- 1) Fonetické hledisko – u onomatopoeií a mimetik se oproti příslovcím výrazně projevuje hlásková symboličnost
- 2) Reduplikace – jedná se o charakteristický rys onomatopoeií a mimetik, který se u příslovcí téměř neprojevuje
- 3) Hledisko slovtvorby – od onomatopoeií i mimetik je možné odvozovat slovesa, která pak ve větě vystupují jako přísudek. U příslovcí toto možné není
- 4) Syntaktické hledisko – oproti příslovcím mohou onomatopoeie i mimetika ve větě fungovat nejen jako příslovečná určení, která rozvíjejí sloveso, ale mohou rozvíjet také substantivum ve funkci subjektu nebo objektu.
- 5) K některým příslovcím lze připojovat pomocné partikule, k onomatopoeiím a mimetikům však nikoliv.

²³ *Häri pchotchowa maböpsaüi tol.* (str.18)

²⁴ Odpovídají na otázku *jak?*

²⁵ Odpovídají na otázky *jak mnoho? jak málo?*

²⁶ FERKLOVÁ, Blanka. *Onomatopoeie a mimetika v korejštině.* (str. 12)

- 6) Onomatopoeie ani mimetika nelze rozvíjet dalším příslovcem nebo jiným výrazem, u příslovcí to však možné je.²⁷

Na základě těchto rozdílů tedy onomatopoeie ani mimetika nelze zcela chápat jako totožné s běžnými příslovci, a to ani přes jejich formální zařazení.

1.1.2. Počet onomatopoií a mimetik v korejštině, češtině a angličtině

Saussure, který se vyjadřuje o onomatopoiích obecně, nikoliv o onomatopoiích v konkrétním jazyce, uvádí, že jejich počet je mnohem menší, než se má za to. Navíc dodává, že pokud vezmeme v potaz pouze skutečné onomatopoeie typu *bimbam*, *tiktak* apod. tedy slova imitující zvuk, aniž bychom k nim připočetly slova od nich odvozená, „jsou nejen málo početná, ale i jejich volba je do jisté míry arbitrární, protože jsou jen pouhou přibližnou a již polokonvenční imitací určitých zvuků.“²⁸ Saussure však o množství onomatopoií pojednává pouze teoreticky a žádný přibližný počet neuvádí. Pokud se tedy zaměříme na korejská onomatopoeická a mimetická slova, do kterých podle Saussura nebudeme zahrnovat slova od nich odvozená, můžeme zde uvést počet 5000 onomatopoií a mimetik, jak uvádí ve své práci Kim Hong-bŏm a Pak Tong-gŭn, kteří onomatopoeie a mimetika čerpali z velkého slovníku korejštiny. Celkový počet onomatopoií a mimetik spolu s jejich vokalickými a konsonantickými variantami, reduplikovanými tvary a odvozenými slovesy a příslovci podle Kim Hong-bŏma a Pak Tong-gŭna čítá 29 015 výrazů.²⁹ Tento počet korejských onomatopoií a mimetik Blanka Ferklová ve své práci srovnává s počtem českých onomatopoií, mimetik a slov od nich odvozených a uvádí, že jich při excerpce z Českého etymologického slovníku našla celkem 1989.³⁰ Při snaze zjistit počet onomatopoeických a mimetických výrazů v anglickém jazyce jsem však z dostupných zdrojů nebyla schopná vyhledat konkrétní, nebo alespoň přibližný počet slov zobrazujících. Na tento nedostatek informací poukazuje článek zaměřený na problematiku anglických onomatopoií, který je označuje za nejméně vyvinutou oblast lingvistiky anglického jazyka. Autor článku rovněž tvrdí, že onomatopoeie jsou považovány za „periferní, nezralý, zbytečný či méně lingvistický“ fenomén, kterému je mezi badateli věnována pouze minimální pozornost. Autor si tuto situaci vykládá jako

²⁷ FERKLOVÁ, Blanka. *Onomatopoeie a mimetika v korejštině*. (str. 12-13)

²⁸ SAUSSURE, Ferdinand de. *Kurs obecné lingvistiky*. (str. 99)

²⁹ KIM, Hong-bŏm a Tong-gŭn PAK. *Hangugŏ sangdžingŏ sadžŏnŭi pchjŏnčchan silče*. (347-352)

³⁰ FERKLOVÁ, Blanka. *Onomatopoeie a mimetika v korejštině*. (str. 32)

následek Saussurova tvrzení, že onomatopoeie nejsou elementem jazykového systému a že se jich v jazyce vyskytuje jen malé množství.³¹

2. Formální rysy onomatopoií a mimetik v korejštině

V následujících podkapitolách budou popsány formální rysy korejských onomatopoií a mimetik, kterými jsou hlásková symboličnost, reduplikace a odvozování slov od onomatopoií a mimetik. Přestože se v praktické části diplomové práce hláskovou symboličností nezabývám, pro ucelený přehled formálních rysů, které jsou charakteristické právě pro onomatopoiická a mimetická slova, považuji za vhodné ji zde uvést a popsat alespoň okrajově.

2.1. Hlásková symboličnost

Pucek hovoří o hláskové symboličnosti jako o hláskové expresivitě, která se projevuje neobvyklou hláskovou stavbou slova. Ta je podle něj tvořena takovými souhláskami, které v kombinaci s určitými samohláskami mohou působit expresivně. Pro představu uvádí české souhlásky *t', ň, j, č, ch, f* např. ve slovech *ňouma, čučet, chrchlat, frflat* apod.³² Z Puckových příkladů však vyplývá, že hlásková symboličnost se může projevovat nejen u onomatopoií a mimetik, ale také u slov „normálních“.

Častým fenoménem především u altajských jazyků, mezi které patří také korejština, je tzv. vokálová neboli samohlásková harmonie. Pucek vokálovou harmonii ztotožňuje právě s hláskovou symboličností a definuje ji jako pravidlo, „*kteřé vyžaduje, aby při volbě varianty suffixu nebo koncovky v nich byly vokály stejného typu jako v základovém slově (nejčastěji v jeho poslední slabice)*“.³³ V rámci vokálové harmonie se vokály v korejštině dělí na vokály „kladné“ nebo též „jasné“ označované pojmem 양성모음 *jangsöng moŭm* a na vokály „záporné“ nebo „temné“ označované jako 음성모음 *ŭmsöngmoŭm*. Mezi vokály kladné zpravidla patří vokály ㅏ *a*, ㅑ *ja*, ㅓ *o*, ㅕ *jo*, ㅗ *ä*, ㅛ *jä*, ㅜ *wa*, ㅠ *wä*, ㅡ *ö* a mezi vokály záporné ㅜ *ö*, ㅠ *jö*, ㅓ *u*, ㅕ *ju*, ㅑ *e*, ㅓ *je*, ㅜ *wö*, ㅡ *üi*, ㅡ *ü*, ㅓ *ü*, ㅑ *we*. Vokál ㅣ *i* se považuje za neutrální a může se tedy kombinovat s vokály kladnými

³¹ (IZ) Anon. Onomatopoeia in English.

³² PUCEK, Vladimír. *Lexikologie korejštiny*. (str. 78)

³³ PUCEK, Vladimír. *Gramatika korejského jazyka*. (str. 33)

i zápornými.³⁴ Pucek rovněž uvádí, že onomatopoeie a mimetika se právě vlivem vokálové harmonie (ale i vlivem střídání konsonantů) vyskytují často ve dvou variantách, přičemž se jejich lexikální význam liší pouze v rozdílné expresivitě, citovém zabarvení či vyjádření různé míry kvality nebo kvantity.³⁵ Např. korejská mimetika 반짝반짝 *panččakpanččak* a 번쩍번쩍 *ppõňččõkppõňččõk* obě popisují předmět, který svítí. Od sebe se však navzájem liší mírou intenzity vydávaného světla. Výraz *panččakpanččak* (obsahuje kladný vokál *a*) popisuje předmět, který svítí málo, ne příliš intenzivně. Naopak mimetikum *ppõňččõkppõňččõk* popisuje předmět, který svítí velice intenzivně až září.

V odstavci výše jsem zmínila střídání konsonantů (souhlásek), které je u korejských onomatopoií a mimetik rovněž běžným jevem a stejně jako střídání vokálů může u slov vyvolat různou míru či nuanci expresivity. Děje se tak záměnou těchto trojic a jedné dvojice konsonantů (v pořadí jednoduchá – intenzivní – aspirovaná), kterými jsou: ㄱ – ㄲ – ㅋ (*k/g – kk – kch*); ㄷ – ㄸ – ㅌ (*t/d – tt – tch*); ㅍ – ㅑ – ㅑ (*p/b – pp – pch*); ㅈ – ㅉ – ㅊ (*č/dž – čč – čch*), ㅅ – ㅆ (*s – ss*). Zuzana Vlachová ve své práci uvádí názorný příklad trojice onomatopoeických slov ㄷ – ㄸ – ㅌ (*tak – ttak – tchak*), imitujících zvuk nárazu. Také uvádí, že varianta *ttak* má intenzivnější hodnotu expresivity než varianta s jednoduchým konsonantem a že aspirovaná varianta *tchak* vzbuzuje u rodilého mluvčího pocit pronikavého až nepříjemného silného zvuku.³⁶

2.2. Reduplikace

Reduplikace založená na iteraci neboli opakování je podle Pak Tong-gŭna typickou morfologickou charakteristikou korejských onomatopoeických a mimetických slov, ale není jejich nezbytnou podmínkou. Své tvrzení opírá o tvrzení Čchäovo,³⁷ kterého ve své práci hojně cituje a který tvrdí, že ne všechna onomatopoeická slova tvoří reduplikované tvary.³⁸ Ferklová uvádí, že korejská onomatopoeie a mimetika mohou mít řadu podob, a proto je nutno určit jejich základní jednotku. Tou je podle ní jednoduchý nereduplikovaný kořen, který se u onomatopoií nazývá 의성어근 *ŭisõngõgŭn* a u mimetik 의태어근 *ŭitchäõgŭn*. Tento kořen bývá nejčastěji jednoslabičný či dvouslabičný, ale může se

³⁴ PUCEK, Vladimír. *Gramatika korejského jazyka*. (str. 33)

³⁵ Tamtéž. (str. 34)

³⁶ VLACHOVÁ, Zuzana. *Preklady kórejsko-anglických a anglicko-kórejských onomatopoeických a mimetických výrazov v komiksoch*. (str. 14)

³⁷ ČCHÄ, Wan. *Hankugõŭi ŭisõngõwa ŭitchäõ*.

³⁸ PAK, Tong-gŭn. *Hankugõ ŭisõngõwa ŭitchäõŭi hjõngtchä pigjo*. (str. 68)

vyskytovat rovněž v trojslabičné či víceslabičné podobě. Tato základní jednotka pak může fungovat samostatně, či může být reduplikována (nejčastěji zdvojená).³⁹ Pak Tong-gün uvádí, že pokud je zvuk přirozeně vydáván opakovaně, pak slovo, které jej imituje, rovněž tvoří reduplikovanou variantu. Své tvrzení podkládá příklady imitací zvuků zvířat jako jsou 멍멍 *möngmöng* (haf haf) nebo 짹악 짹악 *ppiakppiak* (píp píp), pro které je přirozené, že se v krátkých intervalech klidně i několikrát po sobě opakují. Pak rovněž zmiňuje imitace zvuků, které jsou zvířaty v určitém intervalu vydávány jen jednou, třebaže dlouze, a tedy se v reduplikované formě téměř nevyskytují. Jedná se například o onomatopoeie 음매 *ümmä* (bú) a 꼬끼오 *kkokkio* (kykyryký).⁴⁰ Pak se k reduplikaci mimetických slov vyjadřuje oproti onomatopoiím o něco stručněji a jen uvádí že, některá mimetika (stejně jako onomatopoeie) se vyskytují pouze v reduplikované formě. Jako příklady uvádí mimetika 가동가동 *kadongkadong* (imitace pohybu malého dítěte při běhu) nebo 건들건들 *köndülköndül* (mj. imitace „pohybu“ větru, který lehce vane). Pak také uvádí výjimku, podle které tato slova mohou fungovat v podobě nereduplikovaného kořene, ale pouze ve spojení se sufixy -하다 *-hada*, -이다 *-ida*, -대다 *-täda*, -거리다 *-kõrida*.⁴¹ Vznikají tak slova odvozená, o kterých podrobněji hovořím v Podkapitole 2.3.⁴²

Blanka Ferklová (2010, str. 60-61) ve své práci klasifikuje onomatopoeie a mimetika podle druhu reduplikace do čtyř hlavních skupin, které pak dělí na další podskupiny⁴³:

1) Jednoduchý kořen bez reduplikace

- a. jednoslabičný: 푹 *tchuk* vypoukle, 핵 *hwäk* rychle, pohotově, 획 *hük* šup, frnk
- b. dvouslabičný: 바짝 *paččak* hodně zblízka, 털썩 *tchõlssõk* žuch, 풍덩 *pchungtõng* bum
- c. trojslabičný: 꼬끼오 *kkokkio* kykyryký, 푸드덕 *pchudödök* třepotavě

³⁹ FERKLOVÁ, Blanka. *Onomatopoeie a mimetika v korejštině*. (str. 59)

⁴⁰ PAK, Tong-gün. *Hankugõ üisõngõwa ütchäõüi hjõngtchä pigjo*. (str. 68)

⁴¹ 건들건들 *köndülköndül* se mění na 건들거리다 *köndülgõrida* (lehce vát, foukat)

⁴² PAK, Tong-gün. *Hankugõ üisõngõwa ütchäõüi hjõngtchä pigjo*. (str. 69)

⁴³ V příkladech jednotlivých skupin uvádím převážně výrazy získané excerpce onomatopoií a mimetik z korejského překladu Harryho Pottera a Kamene mudrců, která byla provedena v rámci výzkumu této diplomové práce.

2) Reduplikace totožného kořene

- a. opakování jednoslabičného základu: **톡톡** *tchoktchok* klep klep, **벌벌** *pölpöl* třesivě, **활활** *kwalhwal* plápolavě
- b. opakování dvouslabičného základu: **부엡부엡** *puõngpuõng* húhú, **소ví** *houkání*, **더듬더듬** *tödũmtödũm* koktvě, **zadržává se při řeči**, **빙빙** *pingping* dokola, v kruhu
- c. opakování trojslabičného základu: **달가닥달가닥** *talkadaktalkadak* imitace klapání, **cvakání**, **드르렁드르렁** *türürõngtürürõng* zvuk velmi hlasitého chrápání

3) Reduplikace s uplatněním hláskových změn

- a. v druhém kořeni změna vokálu: **싱승생승** *sinsungsängsung* neklidně, nepokojně,
- b. v druhém kořeni změna konsonantu: **울룩불룩** *ullukpulluk* hrbolatý
- c. v druhém kořeni změna celé slabiky: **허둥지둥** *hödungčidung* spěšně, ve spěchu, **허겁지겁** *högöpcigöp* spěšně, ve velkém spěchu, **빙글탱글** *pinggültchenggül* otáčivě, točitě

4) Reduplikace částečná

후다닥 *hudadak* rychle, **우르르** *urürü* nahrnout se, **빙그르르** *pinggürürü* imitace pohybu ve velkém kruhu, **쫄르르** *ččorürü* imitace chůze malými kroky, **스르르** *sürürü* samostatně, sám od sebe, **또르르** *ttorürü* vzhled malého úzkého předmětu, který se stáčí, **우두둑** *ududuk* křup, prask, vrz

V první skupině jsou zařazena onomatopoická a mimetická slova s jednoslabičným až trojslabičným kořenem. Druhá skupina pak obsahuje reduplikace stejného kořene, prostřednictvím kterých se vyjadřují základní významové odstíny trvalosti nebo opakovanosti zvuku, stavu či děje.⁴⁴ Do třetí skupiny spadají onomatopoeie a mimetika, která prošla reduplikací s uplatněním hláskových změn ať už vokalických, konsonantických či změnou celé slabiky. V poslední čtvrté skupině jsou zařazeny výrazy s částečnou reduplikací. Ferklová uvádí, že onomatopoeie a mimetika s částečnou

⁴⁴ FERKLOVÁ, Blanka. *Onomatopoeie a mimetika v korejštině*. (str. 61)

reduplikací (včetně reduplikace s uplatněním hláskových změn) jsou však v korejštině oproti reduplikaci úplně méně frekventované.⁴⁵

2.3. Odvozování slov od onomatopoií a mimetik

Onomatopoeie a mimetika, která vystihují děj nebo vlastnosti či stav bývají podle Pucka základem pro tvoření dějových a kvalitativních sloves či dokonce substantiv.⁴⁶ Pak Tong-gŭn ve své práci uvádí, že mezi korejskými onomatopoeiemi a mimetiky jsou taková, ze kterých se po připojení sufixů -하다 *-hada*, -이다 *-ida*, -대다 *-täda*, -거리다 *-kõrida* stává větný predikát, zpravidla se jedná o sloveso vyjadřující činnost, stav či vlastnost. Podle Ferklové mají výrazy odvozené od onomatopoií význam *znít nebo vydávat zvuk takový jaký daná onomatopoeie imituje*. Výrazy odvozené od mimetik pak znamenají *vypadat nebo být takový, jaký je význam samotného mimetika*.⁴⁷ Pak Tong-gŭn rovněž upozorňuje na skutečnost, že i když se dají výše zmíněné sufixy s onomatopoeiemi a mimetiky různě kombinovat, existuje mezi nimi jistý rozdíl. Když k onomatopoickému či mimetickému výrazu připojíme sufixy *-korida*, *-täda*, *-ida*, vznikne vždy sloveso (dějové). Sloveso (dějové) rovněž vznikne vždy po připojení sufixu *-hada* k onomatopoickému výrazu. Když však sufix *-hada* spojíme s výrazem mimetickým, vzniká pak adjektivum (přesněji sloveso kvalitativní).⁴⁸ Viz Příklady (1) a (2)

(1) Onomatopoický kořen + *-hada*

개굴개굴 *kägulkägul* kvá kvá -> 개굴개굴하다 *kägulkägulhada* kvákat

צלצלצלצל *ččallangččallang* cink cink -> צלצלצלצל하다 *ččallangččallanghada*

zazvonit, cinknout

(2) Mimetický kořen + *-hada*

끄덕끄덕 *kküdökkküdök* s opakovaným pokyvováním (hlavou) ->

끄덕끄덕하다 *kküdökkküdökhada* opakovaně pokyvovat

폭신평신평 *pchuksinpchuksin* pohodlně, příjemně, jemně -> 폭신평신평하다

pchuksinpchuksinhada (být) pohodlný, příjemný, jemný

⁴⁵ FERKLOVÁ, Blanka. *Onomatopoeie a mimetika v korejštině*. (str. 61)

⁴⁶ PUCEK, Vladimír. *Gramatika korejského jazyka*. (str. 287)

⁴⁷ FERKLOVÁ, Blanka. *Onomatopoeie a mimetika v korejštině*. (str. 71)

⁴⁸ PAK, Tong-gŭn. *Hankugõ ũisõngõwa ũitchäõõi hjõngtchä pigjo*. (str. 69)

V Příkladu (1) se po připojení sufixu *-hada* ke kořeni onomatopoií z obou výrazů stávají slovesa. V příkladu (2) se po připojení téhož sufixu ke kořeni *kkūdōkkkūdōk* z mimitika stává rovněž sloveso. Když však sufix *-hada* připojíme k mimitiku *pchuksinpchuksin*, stává se z něj adjektivum (přesněji sloveso kvalitativní).

2.3.1. Odvozování dějových sloves

Blanka Ferklová doplňuje zmíněné sufixy o *-지다 -čida* a *-뜨리다 -ttūrida*, jejichž připojením lze rovněž odvozovat dějová slovesa. Prostřednictvím těchto sufixů získávají slovesa specifické gramatické vlastnosti. Sufix *-čida* odvozuje slovesa nepřechodná, pasivní a připojuje se zpravidla k onomatopoiím či mimitikům v nereduplikované formě končící na *-라 -ra/ -리 -rō*. Sufix *-ttūrida* se připojuje ke stejnému základu jako *-čida*, na rozdíl od něj však odvozuje slovesa přechodná.⁴⁹ Ferklová se podrobněji vyjadřuje také k sufixům zmíněným výše. O sufixu *-ida* tvrdí, že jej lze oproti ostatním sufixům připojit pouze k jednoduchému, nereduplikovanému kořenu. Také dodává, že *-ida* vyjadřuje děj či stav, který se opakuje nebo trvá, ale lze jej připojit jen k takovým onomatopoiím či mimitikům, jejichž druhá slabika končí na konsonanty *-ㄱ -k* či *-ㅇ -ng*. Viz Příklad (3).

(3) *홀쩍이다 hulččōgida* - fňukat, popotahovat skrze nos (při rýmě či pláči)

해그리드는 커다란 얼룩이 있는 손수건을 꺼내서 얼굴을 닦으며
홀쩍였다.⁵⁰

*Hägūridūnūn kchōdaran ōllugi itnūn sonsugōnūl kkōnāsō ōlgurūl takkūmjō
hulččōgjōtta.*

Hagrid fňukal, zatímco vytáhl velký špinavý kapesník a utřel si do něj tvář.

Sufixy *-kōrida* a *-tāda* jsou podle Ferklové v některých textech uváděny jako synonymní, ale je mezi nimi malý rozdíl. Uvádí Kim Hong-bōmovo tvrzení, podle kterého sufix *-kōrida* vyjadřuje prosté trvání, zatímco *-tāda* dodává trvání „*odstín vnímání určité změny*.“ Podle G. A. Paka je naopak rozdíl mezi těmito dvěma sufixy pouze stylistický, kdy *-kōrida* považuje za neutrální sufix a *-tāda* za sufix převážně knižní.⁵¹

⁴⁹ FERKLOVÁ, Blanka. *Onomatopoeie a mimitika v korejštině*. (str. 75)

⁵⁰ *Hāri pchotchowa mabōpsaūi tol*. (str. 8)

⁵¹ FERKLOVÁ, Blanka. *Onomatopoeie a mimitika v korejštině*. (str. 72)

(4) **꽁꽁거리다** *kkŭngkkŭnggŏrida* – sténat, zasténat

...네빌은 갑자기 팔다리에 온통 성난 빨간 종기들이 돋아나자 아파서
꽁꽁거렸다.⁵²

...*Nebirŭn kapčagi pchaldarie ontchong sŏngnan čonggidŭri todanadža
apchasŏ kkŭngkkŭnggŏrjŏtta.*

Neville, ..., moaned in pain as angry red boils sprang up all over his arms and
legs.⁵³

Neville, ..., jen bolestně sténal a na rukou i na nohou mu naskakovaly červené
puchýře.⁵⁴

(5) **꽁꽁대다** *kkŭngkkŭngtŏda* – sténat, zasténat

론이 부러워서 **꽁꽁**댔다.⁵⁵

Roni purŏwŏsŏ kkŭngkkŭngtŏtta.

Ron moaned enviously.⁵⁶

Ron závistivě zasténal.⁵⁷

V Příkladech (4) a (5) jsou uvedeny věty získané během excerptce odvozených výrazů z korejského překladu prvního dílu Harryho Pottera. Příkladová věta (4) obsahuje onomatopoický výraz **꽁꽁** *kkŭngkkŭng* (imitace zvuku sténání) ve spojení se sufixem -*kŏrida*, příkladová věta (5) obsahuje stejnou onomatopoiu, tentokrát však ve spojení se sufixem -*tŏda*. V obou příkladech byla odvozená slovesa přeložena substitucí ze stejného anglického slovesa *to moan* (sténat, nařikat, úpět), což odpovídá spíše tvrzení, že mezi oběma sufixy není žádný rozdíl, případně jen ten stylistický.

O sufixu -*hada* Ferklová tvrdí, že se oproti ostatním sufixům může pojít rovněž s nepravidelnými reduplikacemi, u kterých dochází ke změně samohlásky nebo souhlásky opakovaného základu, nebo záměně celé slabiky. Rovněž dodává, že pokud je sufix -*hada* ve spojení s nereduplikovaným onomatopoickým či mimetickým kmenem, výsledné sloveso má pak význam pouze krátkého trvání děje. Pokud je však -*hada* připojen

⁵² *Häri pchotchowa mabŏpsaüi tol.* (str. 55)

⁵³ *Harry Potter and the Philosopher's Stone.* (str. 148)

⁵⁴ *Harry Potter a Kámen mudrců.* (str. 55)

⁵⁵ *Häri pchotchowa mabŏpsaüi tol.* (str. 66)

⁵⁶ *Harry Potter and the Philosopher's Stone.* (str. 177)

⁵⁷ *Harry Potter a Kámen mudrců.* (str. 64)

k reduplikovanému onomatopoickému či mimetickému kořenu, má výsledné sloveso význam opakování nebo trvání děje.⁵⁸

(6) 주저하다 *čudžŏhada* – zaváhat (na okamžik)

그 여자는 아주 잠시동안 주저했다.⁵⁹

Kŭ jŏdžanŭn adžu čamsindŏngan čudžŏhätta.

Ta dívka jen na chvíli **zaváhala**.

(7) 주저주저하다 *čudžŏčudžŏhada* – váhat (delší dobu a/nebo hodně)

네빌은 주저주저하다가 의자 뒤로 기어올라가 거들었다.⁶⁰

Nebirŭn čudžŏčudžŏhadaga ūidža türo kiŏollaga kŏdŭrŏtta.

Neville váhal, ale pak vylezl na židli a pomohl (mu).

V Příkladu (6) je uveden jednoduchý dvouslabičný nereduplikovaný kořen mimetického výrazu 주저 *čudžŏ* (váhavě), který ve spojení se sufiksem *-hada* tvoří sloveso s krátkým trváním děje 주저하다 *čudžŏhada* (zaváhat). Příkladová věta (7) obsahuje dvouslabičný reduplikovaný kmen 주저주저 *čudžŏčudžŏ* opět ve spojení se sufiksem *-hada*, tentokrát však společně tvoří sloveso 주저주저하다 *čudžŏčudžŏhada*, které má význam trvání děje nebo intenzity dané činnosti.

2.3.2. Odvozování kvalitativních sloves

Jak uvádím v kapitole výše, kvalitativní slovesa jsou odvozována především od mimetických výrazů, a to připojením sufiksu *-hada*. Ten se připojuje jak k jednoduchému, tak k reduplikovanému kmeni mimetik, která vyjadřují určité vlastnosti. V případě, že v korejštině existují obě tyto varianty, sloveso s reduplikovaným základem vyjadřuje vyšší míru vlastnosti než sloveso s nereduplikovaným základem.⁶¹ Ferklová ve své práci objasňuje Pak Tong-gŭnovo tvrzení, že slovesa kvalitativní se od onomatopoií neodvozují. Jako důvod udává podstatu samotných onomatopoií, kterou je určitý zvukový základ neobsahující informaci o kvalitě ani o vlastnosti. Zatímco slovesa odvozená od mimetik

⁵⁸ FERKLOVÁ, Blanka. *Onomatopoeie a mimetika v korejštině*. (str. 73)

⁵⁹ (IZ) *Neibŏsadžŏn*.

⁶⁰ *Hŕi pchotchowa mabŏpsaŭi tol*. (str. 95)

⁶¹ FERKLOVÁ, Blanka. *Onomatopoeie a mimetika v korejštině*. (str. 76)

mohou vyjadřovat nejen děje v podobě sloves dějových, ale rovněž vzhled a dojem z dějů v podobě sloves kvalitativních.⁶² Viz Příklad (8).

(8) 축축하다 *čchukčchukhada* – (být) vlhký, mokrý

a) 축축한 오두막은 금방 번쩍이는 불빛으로 가득했다.⁶³

Čchukčchukhan odumagūn kūmbang pōnččōginūn pulbičchūro kadūkhätta.

Vlhká chatrč byla náhle plná mihotavého světla.

b) 벽난로는 축축하고 텅비어 있었다.⁶⁴

Pjōknallonūn čchukčchukhago tchōngbiō issōtta.

Ohniště **bylo vlhké** a prázdné.

3. Překlad onomatopoií a mimetik

Při rešerši relevantních zdrojů pro tuto práci, jsem se setkala s nedostatkem odborných textů pojednávajících o problematice překladu onomatopoií a mimetik, především pak o překladu onomatopoií a mimetik z cizího jazyka do korejštiny. Odbornou práci, která pojednává o přístupech k překladu anglických onomatopoií a mimetik do korejštiny se mi podařilo objevit pouze jednu jedinou. Tou je bakalářská diplomová práce od Zuzany Vlachové, která v ní pojednává o překladu anglických onomatopoií a mimetik do korejštiny, ale pouze v rámci anglických komiksů, u kterých je na rozdíl od běžné literatury výskyt onomatopoií zcela běžný. Odborný text zaměřený na výzkum přístupů překladu korejských onomatopoií a mimetik z běžného literárního díla v angličtině jsem však bohužel nenalezla žádný. Absenci odborných textů o problematice překladu anglických onomatopoií a mimetik do cizího jazyka si vysvětluji tvrzením z článku *Onomatopoeia in English*, ve kterém jsou onomatopoeie a mimetika označena za nejméně vyvinutou oblast lingvistiky anglického jazyka a jehož autor tvrdí, že onomatopoeie jsou považovány za „periferní, nezralý, zbytečný či méně lingvistický“ fenomén, kterému je mezi badateli věnována pouze minimální pozornost.⁶⁵ Z tohoto důvodu v této kapitole pro představu uvádím alespoň obecné přístupy k překladu onomatopoií spolu s přístupy k překladu korejských onomatopoiických a mimetických

⁶² FERKLOVÁ, Blanka. *Onomatopoeie a mimetika v korejštině*. (str. 76)

⁶³ *Hāri pchotchowa mabōpsaūi tol*. (str. 18)

⁶⁴ *Hāri pchotchowa mabōpsaūi tol*. (str. 18)

⁶⁵ (IZ) Anon. *Onomatopoeia in English*.

slov do cizího jazyka. Některé z těchto přístupů jsem si v rámci výzkumu osvojila a přeformulovala tak, aby odpovídaly potřebám a cílům výzkumného tématu diplomové práce.

3.1. Problémy při překládání onomatopií

Jiří Levý upozorňuje na problémy při překladu obecně, které lze však na základě informací z předchozích kapitol aplikovat právě především u slov onomatopoických a mimetických. Levý uvádí častý případ, kdy *„mateřský jazyk není schopen významově tak širokého nebo mnohoznačného výrazu, jaký je v originálu; překladatel pak musí význam specifikovat, rozhodnout se pro jeden z užších významů, a k tomu potřebuje znát skutečnost, která se za textem skrývá.“*⁶⁶

Pucek pak ve svém díle přímo poukazuje na problémy při překladu korejských onomatopií a mimetik, ve kterém tvrdí, že překlad onomatopií a mimetik do češtiny (především těch, u kterých jsou velmi časté intenzivní a aspirované souhlásky a reduplikace morfémů) je obtížný, a to zejména proto, že jejich význam je zapotřebí rozvést nebo doplnit vhodným adjektivem nebo příslovcem.⁶⁷

3.2. Přístupy k překladu onomatopií a mimetik

Levý uvádí tři možné obecné postupy při překladu onomatopií, kterými jsou překlad, substituce a transkripce. Dále pak konkretizuje *překlad*, o němž tvrdí: *„Překlad je možný, nabyli-li onomatopoický sled zvuků hodnoty pojmové a povahy slovní, jako je tomu u výrazů pro “řeč” domácích zvířat a pro nejběžnější přírodní zvuky.“* Upozorňuje však, že nelze překládat ani nahrazovat takové zvukové sledy, u kterých jde o *„jedinečnou, ad hoc vytvořenou nápodobu přírodního zvuku.“* Dodává, že u takových zvukových sledů je možný pouze fonetický přepis (transkripce). Substituci pak uvádí jako jediné možné řešení situace, při které se uplatní *„zároveň obecný význam a závislost na jazykovém materiálu.“*⁶⁸

Ferklová ve své práci uvádí oproti Levému širší výčet přístupů k překladu korejských onomatopií do češtiny:

⁶⁶ LEVÝ, Jiří. *Umění překladu*. (str. 59)

⁶⁷ PUCEK, Vladimír. *Lexikologie korejštiny*. (str. 79)

⁶⁸ LEVÝ, Jiří. *Umění překladu*. (str. 117-118)

- 1) Přímý překlad – nahrazení korejské onomatopoeie odpovídající onomatopoií českou, ve výjimečných případech existují onomatopoeie v obou jazycích totožná (např. 하하 *haha* -> haha); jestliže daná onomatopoeie v češtině neexistuje, nahradí se nejpodobnější českou imitací zvuku
- 2) Substituce
 - a. substituce slovesem s onomatopoickým základem, které přibližuje poměrně výrazně korejskou onomatopoií
 - b. substituce substantivem s onomatopoickým základem
- 3) Opisné vyjádření
- 4) Překlad příslovcem
- 5) Úplné vypuštění zvuku i významu onomatopoeie⁶⁹

V rámci překladu mimetik se Ferklová zamýšlí nad otázkou, zda v češtině existují přímé ekvivalenty korejských mimetik, tedy nad tím, zda lze korejská mimetika překládat do češtiny prostřednictvím přímého překladu. Uvádí, že v některých případech je možný přímý překlad korejských mimetik do češtiny, ale ve většině případů přímý ekvivalent neexistuje, a proto jsou při překladu využívány různé jiné možnosti, jak význam mimetika vyjádřit.⁷⁰ Na příkladech uvádí následující přístupy k překladu korejských mimetik a jejich odvození do češtiny:

- 1) Překlad příslovcem
- 2) Substituce slovesem
- 3) Vypuštění překladu mimetika (z důvodu případného příliš dlouhého a nevhodného vyjádření opisem nebo již existujícího významu mimetika v následujícím slově (zpravidla slovesu) a jeho význam vyplývá z kontextu

⁶⁹ FERKLOVÁ, Blanka. *Onomatopoeie a mimetika v korejštině*. (str. 124-125)

⁷⁰ Tamtéž. (str. 127-128)

4. Metodologie

V této magisterské práci je mým cílem porovnat texty a odhalit strategie, které jsou užity při překládání, respektive novém vkládání, onomatopoických a mimetických výrazů v korejské verzi překladu ve srovnání s anglickým originálem a českým překladem, a tímto vypořádat, zda se nalezená korejská onomatopoeie a mimetika vyskytují ve své anglické podobě také v originálním díle nebo zda je daná myšlenka autorky v původním díle vyjádřena jinak, než prostřednictvím zvukomalebných slov. Pro výzkum k práci jsem jako zdroj zvolila původně anglické literární dílo spolu s jeho korejským a českým překladem. Jedním ze základních kritérií při výběru primárních zdrojů byla dostupnost téhož díla v anglickém, korejském a českém jazyce s podmínkou, že korejský bude překlad, nikoliv originál. Dalším kritériem bylo rovněž žánrové zařazení díla mezi fantasy literaturu pro děti a mládež, a to z důvodu předpokládané vyšší frekvence výskytu onomatopoií a mimetik oproti korejským překladům děl jiných žánrů. Neboť jak tvrdí Pak Tong-gŭn ve své studii, onomatopoeie a mimetika jsou nejfrekventovanější právě v dětské próze a v komiksech.⁷¹

V rámci výše zmíněných kritérií jsem pro sběr dat vybrala korejský a český překlad fantasy románu Harryho Pottera a Kamene Mudrců spolu s jeho anglickým originálem. Harry Potter a Kámen mudrců je první knihou sedmidílné knižní série z pera britské autorky Joanne Rowlingové známé především pod svým literárním pseudonymem J. K. Rowlingová. Jak napovídá samotný název, hlavní postavou románu je kouzelnický chlapec jménem Harry Potter, který prostřednictvím sovy obdrží záhadný dopis ukrývající pozvánku ke studiu na Škole čar a kouzel v Bradavicích. Brzy na to Harryho navštíví bradavický školník Hagrid, který mu sděluje, že je kouzelník. Harry proto odjíždí studovat do Bradavic, kde poznává své nejlepší kamarády Rona a Hermionu a společně se učí ovládat své kouzelnické schopnosti. Stává se členem školního famfrpálového týmu, a především se poprvé setkává v boji s pánem zla, Voldemortem.

Harry Potter a Kámen mudrců⁷² byl ve Spojeném Království pod svým anglickým názvem Harry Potter and the Philosopher's Stone poprvé vydán v roce 1997 nakladatelstvím Bloomsbury.⁷³ První korejské vydání z roku 1999 přeložil Kim Hjewŏn

⁷¹ PAK, Tong-gŭn. *Hankugŏ ũisŏngŏwa ũitchŏŏŭi hjŏngtchŏ pigjo*. (str. 76)

⁷² Dále v textu už jen HP

⁷³ (IZ) Harry Potter – History of the Books. *Hypable*.

a vydalo jej nakladatelství Munhaksučchop pod názvem Hãri pchotchowa mabõpsaui tol (해리 포터와 마법사의 돌).⁷⁴ První české vydání, na kterém pracoval překladatel Vladimír Medek pak vydalo nakladatelství Albatros o rok později v roce 2000.⁷⁵ První díl byl přeložen do 74 jazyků včetně latiny a staré řečtiny, což jej činí jedním z nejpřekládanějších děl v historii. Od prvního vydání v roce 1997 do roku 2012 se prodalo přes 107 milionů výtisků po celém světě.⁷⁶

Pro identifikaci onomatopoických a mimetických výrazů a jejich významu jsem používala elektronické výkladové slovníky *Hankugo-jõngõ hagsõpsadzõn* [Korejsko-anglický studijní/studentický slovník], *Neibõsadzõn* [Slovník Naver], *Pchjodzungugõdäsadzõn* [Velký slovník standardní korejštiny] a *Urimal sadzõn* [Slovník našeho jazyka]. Pro identifikaci přesného významu anglických výrazů, na jejichž základě byla korejská a česká onomatopoeie a mimetika přeložena jsem používala tištěný *Anglicko-český, česko-anglický studijní slovník* (Hegerová, 2005). Při identifikaci korejských onomatopoií, mimetik a jejich odvozenin jsem se v rámci jejich definice v příslušných výkladových slovnících zaměřovala především na výrazy 소리 *sori* (zvuk) a 모양 *mojang* (tvar, vzhled, stav), díky kterým bylo při případných pochybnostech snazší tato slova identifikovat a zařadit.

Pro zpracování diplomové práce byla použita metoda komparace. Při sběru dat jsem pracovala jak s tištěnou verzí textu (anglický originál), tak s elektronickou verzí textu ve formátu PDF (korejský a český překlad). Analyzovaná data byla shromážděna ze všech sedmnácti kapitol prvního dílu HP. Nalezené onomatopoické a mimetické výrazy i jejich odvozeniny jsem spolu s jejich anglickými a českými ekvivalenty zapisovala do tabulek v programu Microsoft Excel. Ke každému výrazu jsem vždy zaznamenala číslo stránky, na které se nachází a také zvlášť do políčka výraz v daném kontextu. V případě korejštiny a angličtiny jsem rovněž zapsala jejich slovníkový překlad či význam. U jednotlivých korejských výrazů je také zaznamenána četnost jejich opakovaného výskytu. Pro účely diplomové práce jsem vypisovala i opakující se výrazy, neboť se jejich ekvivalenty v anglickém originále od sebe často lišily ať už svým významem, či např. slovním druhem. Ve svém výzkumu jsem pracovala s hypotézou, že v korejském textu se budou

⁷⁴ (IZ) Hãri pchotchowa mabõpsaui tol. *Namuikchi*.

⁷⁵ (IZ) Harry Potter a Kámen mudrců. *Databazeknih.cz*.

⁷⁶ (IZ) Harry Potter – History of the Books. *Hypable*

onomatopoeie vyskytovat stejně jako v anglickém a českém, ale mimetik se tam bude nacházet více, neboť jak tvrdí Bolotovova, mimetika jsou pro korejský jazyk specifická a v evropských jazycích, především v angličtině, se vyskytují pouze ojediněle.⁷⁷

5. Výsledky výzkumu

Následující kapitola se věnuje výsledkům analýzy korejského překladu HP v komparaci s jeho anglickým originálem a českým překladem. V anglickém textu bylo nalezeno 10 onomatopoií a žádné mimetikum. Anglické onomatopoické výrazy byly do korejštiny i do češtiny přeloženy přímo formou onomatopoií. V českém překladu HP se již žádné další onomatopoeie ani mimetika nevyskytovaly, v korejském textu tomu však bylo právě naopak. V korejském překladu HP se kromě již zmíněných 10 přeložených onomatopoií vyskytovalo dalších 245 onomatopoických, mimetických a odvozených výrazů. V korejském textu bylo tedy celkem nalezeno 255 rozdílných onomatopoií, mimetik a jejich odvozenin tvořených samotnými onomatopoickými či mimetickými výrazy a sufixy -하다 *-hada*, -이다 *-ida*, -대다 *-täda*, -거리다 *-kõrida*. Do celkového počtu 255 rozdílných onomatopoií, mimetik a odvozených výrazů byly započítány rovněž duplikované, prodloužené nebo jinak modifikované základní výrazy. Onomatopoické, mimetické i odvozené výrazy se napříč kapitolami vyskytovaly opakovaně, proto jejich celkový výskyt činí 815 výrazů.

Shromážděná data byla pro účely diplomové práce rozdělena do tří hlavních skupin na:

1. Korejské onomatopoeie
2. Korejská mimetika
3. Korejské odvozené výrazy

⁷⁷ BOLOTOVA et. al. (str. 202)

Tabulka 1: Počet rozdílných výrazů v jednotlivých kategoriích a jejich celkový výskyt

	Rozdílné výrazy – absolutní četnost	Rozdílné výrazy – relativní četnost (%)	Celkový výskyt – absolutní četnost	Celkový výskyt – relativní četnost (%)
Onomatopoeie	55	21,57	103	12,64
Mimetika	107	41,96	420	51,53
Odvozené výrazy	93	36,47	292	35,83

Jak zachycuje Tabulka 1, největší zastoupení v analyzovaném textu mají korejská mimetika s celkovým počtem 107 rozdílných výrazů (41,96 %) a celkovým výskytem 420 výrazů (51,53 %), tvoří tak víc než polovinu veškerých zkoumaných výrazů (celkem 815 výskytů). Na druhém místě jsou pak odvozené výrazy jak korejských onomatopoií, tak mimetik s celkovým počtem 93 rozdílných výrazů (36,47 %) a celkovým výskytem 292 výrazů (35,83 %). Nejméně početnou skupinu korejských slov zobrazujících tvoří onomatopoeie s celkovým počtem 55 rozdílných výrazů (21,57 %) a celkovým výskytem 103 výrazů (12,64 %).

Jednotlivé skupiny byly dále rozděleny do pěti podskupin v závislosti na přístupu k jejich překladu.

1. Přímý překlad a substituce za příslovce
2. Substituce za sloveso
3. Substituce za substantivum
4. Substituce za adjektivum
5. Další možnosti překladu
 - a) substituce za zájmeno
 - b) substituce za předložku
 - c) přidání onomatopoického výrazu, který je v korejském textu zcela navíc a nelze jej spojit s žádným z výrazů v příslušné části textu anglického originálu

Ad. 1. 털썩 *tchölssök* – **FLUMP** – **ŽUCH**

Ad. 2. 딱 *ttak* – **to stop** – **ustat**

Ad. 3. 돌돌 *toltol* – **a roll** – **rulička**

Ad. 4. 부글부글 *pugŭlpugŭl* – **simmering** – **bublající**

Ad. 5 b). 빙 *ping* – **around** – **po** (místnosti apod.)

Tabulka 2: Identifikované výrazy dle druhu a přístupu k překladu

	Onomatopoeie	Mimetika	Odvozené výrazy	Výrazy celkem
Celkový výskyt	103	420	292	815
Přímý překlad a substituce za příslovce	14 (13,59 %)	37 (8,81 %)	273 (93,49 %)	324 (39,76 %)
Substituce za sloveso	54 (52,43 %)	229 (54,52 %)	0	283 (34,72 %)
Substituce za substantivum	16 (15,53 %)	24 (5,71 %)	17 (5,82 %)	57 (6,99 %)
Substituce za adjektivum	18 (17,48 %)	119 (28,34 %)	0	137 (16,81 %)
Další	1 (0,97 %)	11 (2,62 %)	2 (0,69 %)	14 (1,72 %)

V Tabulce 2 si můžeme všimnout, že nejčastějším přístupem k překladu onomatopoií a mimetik byla substituce za sloveso (onomatopoeie 52,43 %, mimetika 54,52 %). Substituce za adjektivum byla u onomatopoií a mimetik druhou nejčastější formou překladu (onomatopoeie 17,48 %, mimetika 28,34 %). U onomatopoií byla třetím nejčastějším přístupem k překladu substituce za substantivum (15,53 %), v případě mimetik se však jednalo o přímý překlad a substituci za příslovce (8,81 %). Druhým

nejméně frekventovaným přístupem k překladu byl u onomatopoií přímý překlad a substituce za příslovce (13,59 %), u mimetik se jednalo o substituci za substantivum (5,71 %). Ostatní nejméně frekventované přístupy k překladu, o kterých se podrobněji zmíním v podkapitolách níže, byly zařazeny do skupiny *Další*. Relativní četnost těchto přístupů byla u onomatopoií 0,97 % a mimetika 2,62 %. Zaměříme-li se v Tabulce 2 na sloupec *Odvozené výrazy*, všimneme si pouze tří přístupů k překladu, a to přímého překladu, který u odvozených výrazů značně převládal (93,49 %), substituce za substantivum (5,82 %) a ostatních přístupů k překladu rovněž zahrnutých v kategorii *Další*, které se však při překladu vyskytli jen ojediněle (0,69 %). Z celkového počtu 815 výskytů všech onomatopoických, mimetických a odvozených výrazů bylo tedy 39,76 % těchto výrazů přeloženo přímo nebo prostřednictvím substituce, 34,72 % substitucí za sloveso, 16,81 % substitucí za adjektivum 6,99 % substitucí za substantivum a 1,72 % veškerých excerpovaných výrazů bylo přeloženo dalšími přístupy k překladu.

V následujících podkapitolách blíže popíšu jednotlivé kategorie (*Onomatopoeie*, *Mimetika* a *Odvozené výrazy*) a přístupy k jejich překladu. V rámci každé kategorie také uvedu příklady onomatopoických, mimetických a odvozených výrazů spolu s jejich slovníkovým významem. Pro lepší pochopení kontextového významu rovněž uvedu některé příklady onomatopoických a mimetických slov v rámci krátkého úryvku korejského překladu HP s jeho originálním zněním a českým překladem.

5.1. Onomatopoeie

V této práci zahrnuji v kategorii *Onomatopoeie* výrazy imitující nejružnější zvuky. V korejském překladu HP se jednalo nejčastěji o imitace zvuků vydávaných při dopadu či nárazu určitého objektu nebo části lidského těla. Výjimkou však nebyly ani imitace zvuků vydávaných člověkem, např. vzdychání, vzlykání, zvuky při plivání, při smrkání a další. Z celkového počtu 815 výskytů onomatopoických, mimetických a odvozených výrazů v korejském překladu HP se kategorie *Onomatopoeie* skládá ze 103 opakujících se výskytů (12,64 %) a činí tak nejméně početnou skupinu všech identifikovaných výrazů. Do kategorie onomatopoeie byly rovněž zařazeny výrazy, které svým kontextovým významem mohou splňovat jak funkci zvukovou, tak mimetickou. V analyzovaném textu korejského překladu HP se však tyto výrazy vyskytovaly pouze v nízkém počtu a svým významem často splňovaly právě funkci zvukovou. Z tohoto důvodu pro takové výrazy nebyla vytvořena vlastní skupina slov, ale na základě svého významu v kontextu byly

zařazeny do kategorie *Onomatopoeie* (pokud v závislosti na kontextovém významu splňovaly funkci mimetickou, pak byly zařazeny do kategorie *Mimetika*.)

5.1.1. Přímý překlad a substituce za příslovce

V této kategorii jsou zachyceny onomatopoeie, které byly přeloženy přímo nebo substitucí za příslovce, tedy takové, které se jako onomatopoeie nebo jako příslovce vyskytují také zároveň v originálním textu a českém překladu. Z celkového výskytu 103 onomatopoií v korejském textu bylo nalezeno 10 výrazů přeložených přímo a 4 výrazy přeložené prostřednictvím substituce za příslovce (13,59 %). Z toho byly dva anglické onomatopoeické výrazy *smash* a *wham* s nuancí ve významu přeloženy jedním a tímtéž korejským onomatopoeickým výrazem **꽝** *kchwang* (viz Příklad 1).

(1) **꽝** *kchwang* - bum, buch, prásk, imitace zvuku při hlasitém dopadu, nárazu těžkého a/nebo velkého předmětu⁷⁸

a) **꽝** *kchwang* – **smash** - **křřach**

꽝! 문을 어찌나 세게 쳤던지 경첩이 툭 빠지면서...⁷⁹

Kchwang! *Munül oččina sege čhjöttöndži kjöngčchömi tchuk ppadžimjösö...*

SMASH! The door was hit with such force that it swung clean off its hinges...⁸⁰

A pak **KŘŘACH!** Někdo praštil do dveří takovou silou, že vyletěly z pantů...⁸¹

b) **꽝** *kchwang* – **wham** - **žuch**

꽝! 네빌은 잔디 위에 엎어져 있었다.⁸²

Kchwang! *Nebirün čandi üe öpchödžjö issötta.*

WHAM – a thud and a nasty crack and Neville lay, face down, on the grass in a heap.⁸³

⁷⁸ (IZ) *Hankugo-jöngö hagsüpsadzön.*

⁷⁹ *Häri pchotchowa maböpsaüi tol.* (str.17)

⁸⁰ *Harry Potter and the Philosopher's Stone.* (str. 50)

⁸¹ *Harry Potter a Kámen mudrců.* (str. 21)

⁸² *Häri pchotchowa maböpsaüi tol.* (str. 58)

⁸³ *Harry Potter and the Philosopher's Stone.* (str. 157)

ŽUCH! zazněl temný zvuk pádu, něco ošklivě prasklo a Neville ležel v trávě, tváří dolů, jako hromádka neštěstí.⁸⁴

Onomatopoeie *kchwang* je v Příkladu (1) zobrazena v kontextu dvou rozdílných částí textu. V první ukázce je zdrojová onomatopoeie *smash* přeložena jako korejské *kchwang* a české *křřach*. V druhé ukázce opět figuruje korejské *kchwang*, tentokrát však zdrojem pro překlad byla anglická onomatopoeie *wham*, do češtiny pak přeložená jako *žuch*. Můžeme si všimnout, že korejšтина zde nerozlišuje, zda se jedná o imitaci zvuku vydávaného při dopadu nebo při nárazu, v obou situacích je možno použít stejný výraz *kchwang*. Angličtina stejně jako čeština však v tomto případě zaznamenává jistý rozdíl ve významu. Onomatopoeie *smash*⁸⁵ a *křřach* mohou být použity jak pro imitaci zvuku při dopadu, tak při nárazu, výrazy *wham*⁸⁶ a *žuch* už jsou však vyhrazeny pouze pro imitaci zvuku při dopadu.

Pokud blíže prozkoumáme onomatopoeii **광** *kchwang* zjistíme, že se jedná o příklad onomatopoeie s jednoduchým jednoslabičným kořenem bez reduplikace (viz Podkapitola 2.2.). Napříč textem se onomatopoeie *kchwang* objevovala několikrát jak ve formě jednoduchého kořene, tak ve formě reduplikované (**광광** *kchwang kchwang*, **광광광** *kchwang kchwang kchwang*). U výrazu *kchwang* je rovněž pozoruhodná jeho variabilita. Pokud zmíněnou onomatopoeii skombinujeme s onomatopoickým výrazem **쿵** *kchung* - bum, buch, imitace zvuku při pádu těžkého předmětu na zem⁸⁷, který byl v analyzovaném textu přeložen také přímo a to z anglické onomatopoeie BOOM (v českém překladu pak jako BUM), vznikne nový onomatopoický výraz **쿵광** *kchungkchwang* – mj. buch buch, když něco buší, tluče střídavě hlasitě a pak tiše. Výraz *kchungkchwang*, který se v korejském překladu HP rovněž vyskytuje, a to ve formě opakovaného dvojslabičného základu **쿵광쿵광** *kchungkchwang kchungkchwang*, však již nebyl přeložen přímo nebo substitucí za příslovce, ale substitucí za sloveso.

Další příklady korejských onomatopoeií v této kategorii spolu s jejich významem, zněním v anglickém originálu a českém překladu:

⁸⁴ *Harry Potter a Kámen mudrců. (str. 58)*

⁸⁵ (IZ) *Merriam-Webster Dictionary.*

⁸⁶ Tamtéž.

⁸⁷ (IZ) *Hankugo-jǒngǒ hagsǔpsadǒn.*

(2) „**똑** *ttok*“ - t'uk, imitace zvuku při lehkém klepání na tvrdý povrch⁸⁸

똑 *ttok* - **tap** – t'uk

(3) „**털썩** *tchölssök*“ – mj. imitace zvuku, při kterém se osoba náhle a ztěžka posadí⁸⁹

털썩 *tchölssök* – **heavily** – **ztěžka**

5.1.2. Substituce za sloveso

Do této kategorie bylo zařazeno 54 (52,43 %) výrazů z celkového výskytu 103 korejských onomatopoických výrazů. V rámci *Onomatopoií* se tedy jedná o nejpočetnější kategorii. Během analýzy bylo zjištěno, že ve většině případů byly onomatopoické výrazy přeloženy prostřednictvím substituce za sloveso, jehož význam se významně blíží významu použitých korejských onomatopoií nebo ho naznačuje. V textu korejského překladu HP se však vyskytovaly také výrazy přeložené substitucí za sloveso, které není nositelem významu korejské onomatopoeie (viz porovnání v Příkladu 1 a 2). Rovněž je zapotřebí podotknout, že přestože jsou onomatopoické výrazy v této kategorii přeloženy substitucí za anglické sloveso, nemůžeme mluvit přímo o substituci pouze onomatopoií (tedy onomatopoeie za sloveso), neboť v korejském překladu textu sloveso nadále zůstává. Jedná se tedy spíše o adverbialní výraz (spojení onomatopoeie s „běžným“ významovým slovesem), než o samostatnou onomatopoií. V korejském překladu textu tedy onomatopoeie sloveso pouze rozvíjí a má tak funkci příslovečného určení.

(1) **앙앙** *angang* - imitace zvuku při hlasitém pláči⁹⁰

앙앙 *angang* - **to squeak** – **zapištět**

두들리는 앙앙 울며 달아나더니 버논 이모부 뒤에서 무서움에 떨며
웅크리고 있는 그의 엄마 뒤로 가 숨었다.⁹¹

*Dudǔllinŭn **angang** ulmjŏ taranadŏni bŏnon imobu tüesŏ musŏume
ttŏlmjŏ ungkchŭrlgo itnŭn küüi ōmma türo ka sumŏtta.*

Dudley **squeaked** and ran to hide behind his mother, who was crouching,
terrified, behind Uncle Vernon.⁹²

⁸⁸ (IZ) *Hankugo-jŏngŏ hagsŭpsadzŏn*.

⁸⁹ Tamtéž.

⁹⁰ Tamtéž.

⁹¹ *Häri pchotchowa mabŏpsaüi tol*. (str.18)

⁹² *Harry Potter and the Philosopher's Stone*. (str. 51)

Dudley **zapištěl** a utíkal se schovat za svou matku, která se zděšeně krčila za zády strýce Vernona.⁹³

(2) **횡** *höng* – šup, frnk, frk, imitace zvuku při náhlém a rychlém zavanutí větru nebo náhlém a rychlém letu či jiném pohybu malého předmětu⁹⁴

횡 *höng* - to blow ones nose – vysmrkat se

맥고나걸 교수는 대답 대신 코를 **횡** 풀었다.⁹⁵

*Mäkkonagöl kjosunün tädap täsin kchorül **höng** pchurötta.*

Professor McGonagall **blew her nose** in reply.⁹⁶

Profesorka **se** místo odpovědi **vysmrkala**.⁹⁷

V Příkladu (1) je v rámci kontextu uvedena onomatopoeie *angang*, která byla přeložena substitucí za sloveso *squeak* (v českém překladu *zapištět*). Sloveso *squeak* je nositelem onomatopoeického významu a je etymologicky odvozeno od anglického onomatopoeického významu <*squeal*>, který představuje imitaci zvuku při zapištění či zaječení.⁹⁸ Stejně tak v češtině sloveso *zapištět* je odvozeno od onomatopoeického výrazu *písk*.⁹⁹ *Angang* v korejské větě rozvíjí sloveso 울다 *ulda* (plakat, volat, křičet), sousloví *angang ulda* lze tedy doslovně přeložit jako *se zapištěním vykřiknout*. Oproti tomu onomatopoeie *höng* (2) byla přeložena substitucí za sloveso *blow* ve spojení *blow ones nose* (v českém překladu *vysmrkat se*), které není nositelem onomatopoeického významu. Pokud se pokusíme sami vyhledat originální anglický výraz *blow ones nose* ve slovníku korejštiny, nabídne nám překlad souslovím 코를 풀다 *kchorül pchulta*¹⁰⁰, v němž ovšem nikde nenalzáme doplňující onomatopoeii. Naopak když vyhledáme onomatopoeii *höng*, je uvedena vždy v tomto kontextu, což značí, že anglická překladová část slovníku uvádí méně, než výkladová část korejsko-korejská. Můžeme se tedy domnívat, že při překladu HP do korejštiny zde překladatel doplnil dané sousloví o onomatopoeický výraz z důvodu vyjádření větší „barevnosti“ či „živosti“ scény.

⁹³ *Harry Potter a Kámen mudrců*. (str. 21)

⁹⁴ (IZ) *Hankugo-jöngö hagsüpsadžön*.

⁹⁵ *Häri pchotchowa maböpsaüi tol*. (str. 8)

⁹⁶ *Harry Potter and the Philosopher's Stone*. (str. 17)

⁹⁷ *Harry Potter a Kámen mudrců*. (str. 9)

⁹⁸ (IZ) *Sound Words: Examples of Onomatopoeia. Your Dictionary*.

⁹⁹ REJZEK, Jiří. *Český etymologický slovník*. (viz. sloveso *pískat*, str. 489 – 490)

¹⁰⁰ (IZ) *Neibösadžön*.

Onomatopoeie *angang*, jež je příkladem opakovaného jednoslabičného základu 양 *ang*, se v celém textu korejského překladu HP objevuje pouze jednou. Onomatopoický výraz *höng*, který představuje jednoduchý kořen bez reduplikace, se pak napříč textem objevuje všehovšudy dvakrát, přičemž se v obou případech jedná o výskyt v rámci stejného sousloví *kchorül höng pchulta* (dosl. *S frknutím si vyprázdnit nos*).

V korejském textu však nebyly výjimkou ani opakující se výrazy, které byly přeloženy substitucí za několik různých sloves. Jedná se o tzv. onomatopoeie mnohoznačné, v jejichž případě se význam stejného onomatopoického výrazu může v závislosti na jeho kontextu a spojení se slovesem či substantivem lišit. Příklad uvádím na onomatopoickém výrazu 탁 *tchak* spolu s jeho anglickými ekvivalenty a českým překladem v Tabulce 3.

Tabulka 3: Onomatopoeie 탁 *tchak* přeložená substitucí z rozdílných sloves

Korejská onomatopoeie	Originál v angličtině	České vydání
탁 <i>tchak</i>	to knock	srazit
탁 <i>tchak</i>	to tap	poklepat
탁 <i>tchak</i>	to clap	plesknout
탁 <i>tchak</i>	to flick	přiklepávat
탁 <i>tchak</i>	to spit	odplivnout

Onomatopoický výraz *tchak* představuje imitaci zvuku při plesknutí, lupnutí, prasknutí či plivnutí. V korejském překladu HP byla onomatopoeie *tchak* přeložena substitucí z pěti sloves, z nichž slovesa *knock*, *tap*, *clap* a *flick* jsou si významově podobná a znázorňují činnost, při které dva či více objektů do sebe narazí, nebo jeden do druhého udeří a vydají při tom zvuk. Zvukomalebné slovo *tchak* bylo rovněž přeloženo ze slovesa *spit*, které je od ostatních sloves významově zcela odlišné a znamená plivnout či odplivnout (si).

Další příklady korejských onomatopoií v této kategorii spolu s jejich významem, slovesem v anglickém originálu a českém překladu:

(3) „찰각 *čchalkkak*“ – klik, cvak¹⁰¹

찰각 *čchalkkak* – **to click** – **cvaknout**

(4) „쌩쌩 *ssingssing*“ – imitace zvuku, který vydává vítr, když prudce a bezustání fouká¹⁰²

쌩쌩 *ssingssing* – **to whistle** – **fičet**

5.1.3. Substituční za substantivum

Z analyzovaného textu korejského překladu HP bylo zachyceno 16 (15,53 %) výrazů z celkového výskytu 103 onomatopoických slov. Jedná se o onomatopoeie přeložené substitucí za anglické substantivum, které, jak ukázala analýza excerpovaného vzorku, má jednu z těchto vlastností: 1) jedná se o substantivum odvozené od slovesa (sloveso v infinitivu plus sufix *-ing*), 2) výraz může zastávat jak funkci substantiva, tak slovesa, aniž by se z morfologického hlediska změnil jeho tvar. Jedná se o dvojici substantivum / sloveso, u které ze synchronního hlediska nelze určit, který člen je základní (např. *approach* znamená *přiblížit se*, ale také *přístup, přiblížení*). Dochází tak ke konverzi mezi substantivem a slovesem, která je specifická pro anglický způsob slovo tvorby.¹⁰³ Viz Příklady (1) anglické sloveso a sufix *-ing* a (2) konverzní vztah mezi substantivem a slovesem.

(1) 드르륵드르륵 *tūrūrūktūrūrūk* - Napodobení zvuku těžkého předmětu hrubě, drsně se pohybujícího po podlaze¹⁰⁴

드르륵드르륵 *tūrūrūktūrūrūk* – a scraping – šoupání

그리고는 여기저기에서 드르륵드르륵 의자가 마루를 긁어대는 시끄러운 소리가 나더니...¹⁰⁵

Kūrigonūn jōgičōgiesō tūrūrūktūrūrūk ūidžaga marurūl kūlgōdānūn sikkūrōun soriga nadōni...

Then there was a great **scraping** of chairs...¹⁰⁶

Ze všech stran bylo slyšet hlasité **šoupání** židlí...¹⁰⁷

¹⁰¹ (IZ) *Hankugo-jōngō hagsūpsadžōn*.

¹⁰² Tamtéž.

¹⁰³ DUŠKOVÁ, Libuše. *Mluvnice současné angličtiny na pozadí češtiny*. (str. 26)

¹⁰⁴ (IZ) *Hankugo-jōngō hagsūpsadžōn*.

¹⁰⁵ *Hāri pchotchowa mabōpsaii tol*. (str. 27)

¹⁰⁶ *Harry Potter and the Philosopher's Stone*. (str. 74)

¹⁰⁷ *Harry Potter a Kámen mudrců*. (str. 30)

- (2) **똑똑** *ttokttok* – mj. kap kap, imitace zvuku při opakovaném dopadu kapek vody na tvrdý povrch.¹⁰⁸

똑똑 *ttokttok* – a drip – kapání

그들의 발자국 소리 말고는 벽을 타고 **똑똑** 떨어지는 부드러운 물소리밖에 들리지 않았다.¹⁰⁹

Kūdūrūi palčaguk sori malgonūn pjōgŭl tchago ttokttok ttōrōdžinūn pudūrōun mulsori pakke tūllidži anatta.

All they could hear apart from their footsteps was **the gentle drip** of water trickling down the walls.¹¹⁰

Kromě vlastních kroků slyšeli jen tiché **kapání** vody, která stékala po stěnách.¹¹¹

V Příkladu (1) je onomatopoeie *tūrūrūktūrūrūk* přeložena substitucí za substantivum *scraping* (skřípání, dření, škrábání), které je odvozeninou anglického slovesa *to scrape* (dřít, drhnout, skřípat). Sloveso *to scrape* se v závislosti na kontextu stává podstatným jménem po připojení sufixu *-ing*. Onomatopoeie *ttokttok* je v Příkladu (2) přeložena substitucí za substantivum *drip*, které může ve větě v závislosti na kontextu plnit nejen funkci substantiva (*a drip* – kapka, kapání, odkapávání), ale také slovesa (*to drip* – kapat, nakapat, odkapávat, ukápnout).

Výraz *ttokttok* je příkladem opakovaného jednoslabičného základu **똑** *ttok*, který kromě imitace zvuku při kapání, může znázorňovat rovněž zvuk při lehkém poklepání na tvrdý povrch či zvuk při zlomení či rozbití malého, ale pevného předmětu. Onomatopoeie *tūrūrūktūrūrūk* je pak příkladem opakovaného tříslabičného základu **드르륵** *tūrūrūk*, který však jiný význam, než je uveden v Příkladu (1) nemá.

Další příklady korejských onomatopoií s tříslabičným základem v této kategorii spolu s jejich významem, výrazem v anglickém originálu a českém překladu:

- (3) „**첼컹** *čchōlkchodong*“ - imitace zvuku, při kterém velké a/nebo těžké kovové části o sebe naráží¹¹²

¹⁰⁸ (IZ) *Hankugo-jōngō hagsŭpsadžōn*.

¹⁰⁹ *Hāri pchotchowa mabōpsaiū tol*. (str. 122)

¹¹⁰ *Harry Potter and the Philosopher's Stone*. (str. 299)

¹¹¹ *Harry Potter a Kámen mudrců*. (str. 105)

¹¹² (IZ) *Hankugo-jōngō hagsŭpsadžōn*.

철컹 *čchölkchodong* – a **clanging** - řinčení

- (4) „달가닥달가닥 *talkadaktalkadak*“ - imitace zvuku malých tvrdých předmětů, které do sebe opakovaně narážejí při klapání, cvakání, rachocení¹¹³

달가닥달가닥 *talkadaktalkadak* – a **clattering** – drncání

5.1.4. Substitute za adjektivum

Prostřednictvím substitute za adjektivum bylo přeloženo 18 (17,48 %) výrazů z celkového výskytu 103 korejských onomatopoických slov. S výjimkou jediného výrazu (viz Příklad 1) byly všechny onomatopoeie přeloženy substitucí za adjektivum zakončené na *-ing*, které je formálně totožné s participiem přítomným. Od participia se však liší svým adjektivním chováním, tzn. může se stupňovat pomocí slov *more* a *most* (např. *interesting* – *more interesting*).¹¹⁴ (viz Příklad 2). Domnívám se, že důvodem pro frekventovanou substituci za adjektivum zakončené sufixem *-ing* je vyjádření aktuálnosti, neboť adjektiva v *ingové* formě v anglickém originálu HP vždy vyjadřují vlastnosti, kvalitu nebo vztah k předmětu v současnosti děje.

- (1) 짜르르 *čwarűrű* – imitace zvuku dopadajícího proudu nebo kapek vody¹¹⁵

짜르르 *čwarűrű* – juicy – št'avnatý

...그가 제일 먼저 꼬치에서 통통하고 기름기가 짜르르 흐르는, 살짝 탄 소시지 여섯 개를 빼내자...¹¹⁶

...*kŭga džeil mōndžō kkočchiesō tchongtchonghago čwarűrű hŭrŭnŭn, salččak tchan sosidži jōsōt kārŭl ppänädža...*

...as he slid the first six fat, **juicy**, slightly burnt sausages from the poker...¹¹⁷

...když shrnul z roštu prvních šest tučných, **št'avnatých** a mírně připálených nožiček...¹¹⁸

- (2) 우두둑우두둑 *ududukuduk* – křup-křup, prask-prask, vrz-vrz, imitace křupavého, chrupavého, praskavého, vrzavého zvuku¹¹⁹

¹¹³ (IZ) *Hankugo-jōngō hagsŭpsadžōn*.

¹¹⁴ DUŠKOVÁ, Libuše. *Mluvnice současné angličtiny na pozadí češtiny*. (str. 147)

¹¹⁵ (IZ) *Hankugo-jōngō hagsŭpsadžōn*.

¹¹⁶ *Hāri pchotchowa mabōpsaii tol*. (str. 18)

¹¹⁷ *Harry Potter and the Philosopher's Stone*. (str. 52)

¹¹⁸ *Harry Potter a Kámen mudrců*. (str. 21)

¹¹⁹ (IZ) *Hankugo-jōngō hagsŭpsadžōn*.

우두둑우두둑 *ududukududuk* – **crunching** – **praskavý**

그런데(2 분)저 우두둑우두둑 부서지는 소리는 뭐지?¹²⁰

Kŭrŏnde (2 bun) čō ududukududuk busŏdžinŭn sorinŭn mwŏdži?

And (two minutes to go) what was that funny **crunching** noise?¹²¹

A (zbyvaly už jen dvě minuty) co znamenal ten podivný **praskavý** zvuk?¹²²

V Příkladu (1) je onomatopoeie *čwarūrŭ* (částečná reduplikace) přeložena prostřednictvím substitute z prostého přídavného jména kvalifikačního *juicy* (v českém překladu jako *šťavnatý*). Oproti tomu onomatopoický výraz *ududukududuk* (reduplikace tříslabičného základu) je v Příkladu (2) substituován z adjektiva ve formě slovesného přičestí průběhového *crunching*. Jedná se o přídavné jméno odvozené od slovesa *to crunch* (křupat, prskat, vrzat) a adjektivem se stává po připojení sufixu *-ing* k základu slovesa. V českém překladu HP bylo adjektivum *crunching* přeloženo jako *praskavý*. České adjektivum *praskavý* je rovněž odvozeno od slovesa, konkrétně od přičestí činného, které se tvoří přidáním slovotvorné přípony¹²³ k základu slovesa.¹²⁴ Přímý překlad adjektiva do češtiny byl však v případě HP spíš výjimkou. Anglická adjektiva byla do češtiny přeložena častěji substitucí substantiva nebo slovesa (viz Příloha 1).

Další příklady korejských onomatopoií v této kategorii spolu s jejich významem, výrazem v anglickém originálu a českém překladu:

(3) „**꺽** *pchŏk*“ - imitace zvuku při naražení nebo když něco praskne, ale ne příliš hlasitě¹²⁵

꺽 *pchŏk* – **punching** – **praštil**

(4) „**줄줄** *čulčul*“ - imitace zvuku, při kterém teče a dopadá silný proud vody nebo jiné tekutiny na zem¹²⁶

줄줄 *čulčul* – **drooling** – **ucintaný**

¹²⁰ *Hāri pchotchowa mabŏpsaūi tol.* (str. 17)

¹²¹ *Harry Potter and the Philosopher's Stone.* (str. 48)

¹²² *Harry Potter a Kámen mudrců.* (str. 19)

¹²³ Zde se jedná o příponu *-vŷ*, ale může se jednat také o přípony *-livŷ*, *-cŷ*, *-nŷ*, *-telnŷ*

¹²⁴ ŠAUR, Vladimír. *Pravidla českého pravopisu s výkladem mluvnice.* (str. 39)

¹²⁵ (IZ) *Hankugo-jŏngŏ hagsŷpsadzŏn.*

¹²⁶ Tamtéž.

5.1.5. Další

V kategorii Další je zahrnut pouze 1 onomatopoický výraz, který tvoří 0,97 % z celkového výskytu 103 zvukomalebných slov. Jedná se o onomatopoi **꽁** *kchwang*, která se v korejském vydání HP objevuje celkem třináctkrát, v jednom z těchto výskytů je však zcela navíc a nelze ji přiřadit k žádnému ekvivalentu v příslušné části textu anglického originálu (viz Příklad 1).

- (1) **꽁** *kchwang* - bum, buch, prásk, imitace zvuku při hlasitém dopadu, nárazu těžkého a/nebo velkého předmětu ¹²⁷

꽁 *kchwang* – X – X

그는 급히 횡단보도를 건너 사무실로 달려가, 비서에게 방해하지 말라고 소리치고 나서 문을 꽁 닫고는 수화기를 들고 부리나케 집에 전화를 걸었다.¹²⁸

*Kŭnŭn kŭphi hŏngdanbodorŭl kŏnnŏ samusillo talljŏga, pisŏege panghahadzi mallago soričhigo nasŏ munŭl **kchwang** tatgonŭn suhwagirŭl tŭlgo purinakche čibe čŏnhwarŭl kŏrŏtta.*

He dashed back across the road, hurried up to his office, snapped at his secretary not to disturb him, **X** seized his telephone and had almost finished dialling his home number when he changed his mind.¹²⁹

Přeběhl zpátky přes ulici a kvapně vyjel do své kanceláře; vyštěkl na sekretářku, aby ho nerušila, **X** zvedl telefon a málem už stačil vytočit své číslo domů, když si to rozmyslel.¹³⁰

Krátký úryvek korejského překladu HP v příkladu (1) obsahuje část souvětí spolu s onomatopoií, která se v anglickém originálu, a tedy ani v jeho českém překladu neobjevuje a v příslušné části textu ji nelze spojit s žádným ekvivalentem. Jedná se o větu **문을 꽁 닫다** *munŭl **kchwang** tatta* (**문을 꽁 닫고는** *munŭl **kchwang** tatgonŭn*), která lze do češtiny doslovně přeložit jako *S bouchnutím zavřít dveře*. Chybějící část textu je v anglickém i českém úryvku znázorněna velkým písmenem „X“.

¹²⁷ (IZ) *Hankugo-jŏngŏ hagsŭpsadzŏn*.

¹²⁸ *Hŏri pchotchowa mabŏpsaŭi tol*. (str. 3)

¹²⁹ *Harry Potter and the Philosopher's Stone*. (str. 4)

¹³⁰ *Harry Potter a Kámen mudrců*. (str. 5)

Proč se překladatel HP do korejštiny rozhodl doplnit souvětí o informaci, o které v původním textu není ani zmínka se však můžeme jen dohadovat. Předpokládám, že se jedná o záměrné obohacení textu o činnost, která přirozeně zapadá do sledu několika jiných činností jdoucích krátce za sebou. Korejský překlad úryvku osobně shledávám jako smysluplný, neboť je zcela přirozené, aby osoba, která nechce být nikým a ničím rušena, za sebou zavřela dveře.

5.2. Mimetika

V této práci zahrnuji v kategorii *Mimetika* výrazy imitující pohyb a vzhled. V korejském překladu HP se jednalo nejčastěji o imitaci pohybu při chůzi či běhu, nebo imitaci pohybu nejrůznějších předmětů či imitaci jejich vzhledu. Výjimkou však nebyly ani imitace smíchu, výrazů ve tváři a další. Z celkového počtu 815 výskytů onomatopoických, mimetických a odvozených výrazů v korejském překladu HP se kategorie *Mimetika* skládá z 420 opakujících se výskytů (51,53 %) a tvoří tak nejpočetnější skupinu všech 815 identifikovaných výrazů. Stejně jako do kategorie *Onomatopoeie* tak i do kategorie *Mimetika* byly zařazeny výrazy, které svým kontextovým významem mohou splňovat jak funkci mimetickou, tak i onomatopoickou. Ty výrazy, které z těchto dvou možností na základě významu v kontextu splňovaly právě funkci mimetickou, byly zařazeny do kategorie *Mimetika*, aniž by pro ně byla vytvořena vlastní slovní kategorie. Jedná se např. o mimetikum **툭** *tchuk*, které se v korejském textu vyskytuje hned dvakrát, pokaždé však v jiném významu. Mimetický výraz *tchuk* je tedy výrazem mnohoznačným a jeho význam se v korejském překladu HP liší v závislosti na spojení se dvěma odlišnými slovesy. Poprvé se v textu objevuje mimetikum *tchuk* ve spojení s korejským slovesem **내뿔다** *näbätta*, které doslova znamená *plivnout, plivat*, ale také *vychrlit* nebo *vyvrhnout* (velké množství čeho). Sousloví *tchuk näbätta* však znamená *otevřeně říct, mluvit* nebo přímo *vychrlit ze sebe velké množství informací*. Podruhé se v korejském textu objevuje výraz *tchuk* ve spojení se slovesem **불거지다** *pulgödžida*, které znamená *vyčnívat, vystupovat* nebo *trčet*. Ve spojení s mimetickým výrazem *tchuk* však nesou význam *vypoulit se, vyboulit se, lézt z důlků* (oči) apod.

5.2.1. Přímý překlad a substituce za příslovce

Z celkového výskytu 420 mimetik v korejském textu bylo nalezeno 37 výrazů přeložených prostřednictvím substituce za příslovce (8,81 %), mimetikum přeložené

přímým překladem se však v korejském překladu HP nevyskytovalo žádné. Malý výskyt či úplná absence mimetických i onomatopoických výrazů je ovšem v anglické či české literatuře (vyjma předškolní literatury a komiksů) běžným jevem, neboť v českém i anglickém jazyce jsou oproti korejštině slova mimetická a onomatopoická vnímána především jako prostředky dětské řeči. V korejském jazyce tomu však tak není, užívání mimetik i onomatopoií probíhá v mluvené i psané řeči, a to mezi Korejci všech věkových kategorií. Neboť zatímco v českém jazyce se mezi mimetika řadí výrazy jako *houpy houpy*, *cupity dupity* nebo *frrr*,¹³¹ v korejštině mezi mimetika patří i takové výrazy, které v češtině nebo angličtině řadíme mezi běžná příslovce (viz Příklady (1) a (2)).

(1) 바짝 *passak* – být (někomu, něčemu) blízko¹³²

바짝 *passak* – close – těsně

퀴렐이 그의 뒤에 바짝 붙어 섰다.¹³³

Kchürelü kü-üi tüe passak putchö sötta.

Quirrell moved **close** behind him.¹³⁴

Quirrell se pohyboval **těsně** za jeho zády.¹³⁵

(2) 바짝 *paččak* - hodně zblízka, být v těsném kontaktu¹³⁶

바짝 *paččak* – close – těsně

그가 커다란 보랏빛 얼굴을 해리의 얼굴 앞으로 바짝 갖다대며 말했다.¹³⁷

Küga kchöedaran poratpit ölgurül häriü ölgul apchüro paččak kattadämjö malhäтта.

...he had said, putting his large purple face right up **close** to Harry's...¹³⁸

... prohlásil, tučnou brunátnou tvář až **těsně** u Harryho obličeje...¹³⁹

V příkladech (1) a (2) jsou v kontextu uvedena dvě morfologicky i významově velmi podobná mimetika, která byla obě přeložena substitucí za anglické příslovce *close* (do češtiny pak přeloženo jako *těsně*). Přestože jsou obě zdrojová příslovce stejná, význam korejského mimetika *passak* i *paččak* se mírně liší v intenzitě významu, neboť

¹³¹ PUCEK, Vladimír. *Gramatika korejského jazyka*. (str. 285)

¹³² (IZ) *Hankugo-jöngö hagsüpsadžön*.

¹³³ *Häri pchotchowa maböpsaüi tol*. (str. 128)

¹³⁴ *Harry Potter and the Philosopher's Stone*. (str. 314)

¹³⁵ *Harry Potter a Kámen mudrců*. (str. 110)

¹³⁶ (IZ) *Hankugo-jöngö hagsüpsadžön*.

¹³⁷ *Häri pchotchowa maböpsaüi tol*. (str. 10)

¹³⁸ *Harry Potter and the Philosopher's Stone*. (str. 25)

¹³⁹ *Harry Potter a Kámen mudrců*. (str. 12)

mimetický výraz *paččak* (2) popisuje těsnější blízkost než výraz *passak* (1).¹⁴⁰ Obě zmíněná mimetika jsou tvořena jednoduchým dvouslabičným kořenem bez reduplikace. Pokud však zapátráme v korejském překladu HP, nalezneme mimetický výraz *paččak* také v jeho reduplikované formě 바짝바짝 *paččakpaččak*. Jedním z významů tohoto reduplikovaného výrazu je rovněž *velmi blízko* nebo *těsně*, v korejském textu však popisuje situaci, při které se osoba tak moc strachuje, až jí vyschne v ústech. *Paččak* se ve své reduplikované formě vyskytuje v analyzovaném textu hned dvakrát, přičemž však ani v jednom z těchto výskytů nebylo přeloženo substitucí za příslovce, nýbrž za sloveso *to go dry* (v českém vydání jako *vyschnout v ústech*) a adjektivum *dry* (v českém vydání jako *sucho v krku*).¹⁴¹

Jiným příkladem mimetika přeloženého substitucí za příslovce je výraz 흘끗 *hŭlkkŭt*, který znamená *letmo, kradmo, potají* (např. se dívat na co). Mimetikum v korejském textu rozvíjí sloveso 바라보다 *paraboda*, které doslova znamená *zírat hledět, civět* a v kombinaci se zmíněným slovese lze doslovně přeložit jako *vrhnout na někoho letmý pohled*. Mimetikum je však přeloženo substitucí za anglické *quickly*, do češtiny pak přeloženo jako *spěšně*. Zde však vyvstává otázka, proč se překladatel do korejštiny uchýlil právě k mimetiku *hŭlkkŭt*, jehož význam v porovnání s anglickým originálem není zcela přesný a při bohatosti mimetik v korejském jazyce se nabízejí o něco přesnější výrazy jako 힐끗 *hilkkŭt* (*rychle* ve významu *rychle se jedenkrát podívat*)¹⁴² nebo 훑 *hŭk* (*rychle* ve významu *rychle se ohlédnout*).¹⁴³

Další příklady korejských mimetik v této kategorii spolu s jejich významem, výrazem v anglickém originálu a českém překladu:

(3) 꺾 *pchuk* – dolů, ve významu hluboce sklonit hlavu¹⁴⁴

꺾 *pchuk* – down – dolů

¹⁴⁰ (IZ) *Pchjodžungugödäsadzŏn*.

¹⁴¹ Při porovnání anglického originálu a českého překladu HP si můžeme všimnout, že i zde dochází k substituci. Zatímco v anglickém originálu se vyskytuje slovní spojení *mouths dry* tedy doslovně přeloženo jako *suchá ústa*, v českém překladu dochází k substantivizaci adjektiva *suchý* na *sucho*.

¹⁴² (IZ) *Urimalsadzŏn*.

¹⁴³ Tamtéž.

¹⁴⁴ (IZ) *Hankugo-jŏngŏ hagsŭpsadzŏn*.

- (4) 불쑥불쑥 *pulssukpulssuk* – mj. náhle, z ničeho nic, ve významu náhle se někde objevit¹⁴⁵

불쑥불쑥 *pulssukpulssuk* – suddenly - nenadále

5.2.2. Substituce za sloveso

Do této kategorie bylo zařazeno 229 (54,52 %) výrazů z celkového výskytu 420 korejských mimetických výrazů. V rámci *Mimetik* se tedy jedná o nejpočetnější kategorii. Stejně jako u kategorie *Onomatopoeie* tak i u kategorie *Mimetika* byly výrazy přeloženy prostřednictvím 1) substituce za sloveso, jehož význam se významně blíží významu použitých korejských mimetických výrazů nebo ho naznačuje, nebo 2) substituce za sloveso, které není nositelem významu korejského mimetika (viz porovnání v Příkladu 1). Ani u mimetických výrazů však nemůžeme hovořit přímo o substituci pouze mimetikem (tedy mimetický výraz za sloveso), neboť i v tomto případě v korejském překladu textu sloveso nadále zůstává. Jedná se tedy spíše o adverbiální výraz, ve kterém je mimetikum spojeno s „běžným“ významovým slovesem než o samostatné mimetikum.

- (1) 꿀꺽 *kkulkkök* - lok, hlt, imitace polykání¹⁴⁶

a) 꿀꺽 *kkulkkök* – to gulp – polknout naprázdno

해그리드는 침을 꿀꺽 삼켰지만 말이 나오지 않았다.¹⁴⁷

Hägüridünün čchimül kkulkkök samkchjötčiman mari naodži anatta.

Hagrid **gulped**, but no words came out.¹⁴⁸

Hagrid **polkl naprázdno**, ale nedostal ze sebe slovo.¹⁴⁹

b) 꿀꺽 *kkulkkök* – to swallow – polknout

맥고나걸 교수는 마음을 바꾸었는지 침을 꿀꺽 삼킨 뒤 마침내 입을 열었다.¹⁵⁰

Mäkkonagöl kjosunün maümül pakkuötnündži čchimül kkulkkök samkchin dü mačchimnä ibül jörotta.

¹⁴⁵ (IZ) *Hankugo-jöngö hagsüpsadžön.*

¹⁴⁶ Tamtéž.

¹⁴⁷ *Häri pchotchowa maböpsaüi tol.* (str. 21)

¹⁴⁸ *Harry Potter and the Philosopher's Stone.* (str. 59)

¹⁴⁹ *Harry Potter a Kámen mudrců.* (str. 24)

¹⁵⁰ *Häri pchotchowa maböpsaüi tol.* (str. 7)

Professor McGonagall opened her mouth, changed her mind, **swallowed** and then said...¹⁵¹

Profesorka McGonagallová otevřela ústa, ale pak si to rozmyslela, **polkla** a řekla...¹⁵²

V Příkladu 1 a) je v rámci kontextu uvedeno korejské mimetikum *kkulkkök*, které ve větě rozvíjí korejské sloveso 삼키다 *samkchida* (polknout). Mimetikum bylo spolu s tímto slovesem přeloženo substitucí za sloveso *gulp*. Sloveso *gulp* je však v anglickém jazyce nositelem onomatopoického, nikoliv mimetického významu a je etymologicky odvozeno od anglické onomatopoeie <*gulp*>, která představuje imitaci zvuku při polknutí.¹⁵³ V českém překladu je pak *gulp* přeloženo „běžným“ významovým slovesem *polknout* rozvitým o příslovci *naprázdno*, ta se však od mimetika *kkulkkök* významově liší. V Příkladu 1 b) je uveden příklad rovněž s mimetickým výrazem *kkulkkök*, ten byl však spolu s korejským slovesem *samkchida* přeložen substitucí za sloveso *swallow*, které nositelem mimetického významu není. V českém překladu byl pak výraz *swallow* přeložen „běžným“ slovesem *polknout*, které se již s tím anglickým významově shoduje. Pokud do elektronického slovníku Naver zadáme výraz *swallow*, přeloží nám jej čistě jako sloveso *samkchida*, nebo jako sousloví 침을 삼키다 *čchimül samkchida* (dosl. polknout sliny), v žádném z těchto překladů se však mimetikum *kkulkkök* nenachází. Pokud však do téhož slovníku v korejštině zadáme mimetikum *kkulkkök*, objeví se vždy ve spojení *kkulkkök samkchida* (doslova polknout s loknutím /s hltnutím).¹⁵⁴ Opět se tak dozvídáme, že anglická překladová část slovníku uvádí méně, než výkladová část korejsko-korejská.

Můžeme si všimnout, že jak v Příkladu 1 a) tak i 1 b) mimetikum *kkulkkök* rozvíjí jedno a totéž sloveso, v tomto případě *samkchida*. Je to z toho důvodu, že některá mimetika a také onomatopoeie jsou vázány pouze k jednomu či několika málu sloves, v jejichž přítomnosti se vždy vyskytují, a tedy je rozvíjí. Hovoříme zde o tzv. kompatibilitě mimetických a onomatopoických výrazů se slovesy, kdy daný výraz může být kompatibilní s:

¹⁵¹ *Harry Potter and the Philosopher's Stone*. (str. 14)

¹⁵² *Harry Potter a Kámen mudrců*. (str. 8)

¹⁵³ (IZ) *English Onomatopoeia: 62 Words that Sound Like Their Meaning*.

¹⁵⁴ (IZ) *Neibösadžön*

- a) pouze jedním slovesem
- b) více slovesy, avšak podobných významů
- c) primárně s jedním slovesem, ale může se vyskytovat rovněž ve spojení s dalšími slovesy odlišného významu
- d) několika významově odlišnými slovesy¹⁵⁵

Zmíněné mimetikum *kkulkkök* spadá do kategorie b), tedy je kompatibilní s více, konkrétně se dvěma slovesy podobného významu. Jedná se o již zmíněné sloveso *samkchida* (polknout), ale může se vyskytovat také ve spojení *꿀꺽 마시다 kkulkkök masida*, které lze doslova přeložit jako *vypít na jeden lok*.

Tabulka 4: Mimetikum *획* *hwäk* v kombinaci se slovesy

Korejské mimetikum ve spojení se slovesem	Slovníkový překlad mimetika se slovesem	Originál v angličtině	České vydání
획 돌리다 <i>hwäk tollida</i>	rychle otočit (co kolem osy)	to jerk	prudce otočit
획 돌아서다 <i>hwäk torasötta</i>	rychle se otočit	to turn	otočit se
획 낚아채다 <i>hwäk nakkačchäda</i>	s trhnutím/ rychle sebrat, vytrhnout, vyrvat	to seize	vytrhnout
획 잡아 빼다 <i>hwäk čaba ppäda</i>	rychle vytrhnout	to jerk out	vytrhnout
획 숙이다 <i>hwäk sugida</i>	rychle se přikrčit, sehnout se	to duck	uhýbat

¹⁵⁵ FERKLOVÁ, Blanka. *Onomatopoeie a mimetika v korejštině*. (str. 89-90)

휙 날아가다 <i>hwäk narakada</i>	rychle (pro)letět	to fly off	vyletět
휙 열리다 <i>hwäk jöllida</i>	s trhnutím/ rychle se otevřít (např. dveře)	to swing open	rozevřít se

Nejčastěji se vyskytujícím mimetikem přeloženým substitucí za sloveso v korejském textu HP byl výraz **휙** *hwäk*, jehož slovníkový překlad je *rychle, pohotově, energicky, s vervou*.¹⁵⁶ Jedná se o mimetikum, které je kompatibilní s několika významově odlišnými korejskými slovesy, a tedy bylo v korejském překladu HP rovněž přeloženo substitucí za slovesa s odlišným významem. Mimetikum *hwäk* se v korejském překladu HP vyskytovalo celkem devatenáctkrát, z toho čtrnáctkrát bylo přeloženo substitucí za sloveso. V Tabulce 4 uvádím mimetikum v kombinaci se slovesy z korejského textu spolu s jejich slovníkovým překladem, výrazem v anglickém originálu a výrazem v českém vydání HP. Můžeme si všimnout, že slovní spojení *hwäk* se slovesy *tollida* a *torasötta* jsou si navzájem významově podobná, obě tato spojení totiž popisují otáčivý pohyb. Stejně tak slovesa *nakkačhäda* a *čaba ppäda* rozvité mimetikem *hwäk* nesou podobný výraz, tedy *rychle a/nebo s trhnutím sebrat* (co, komu). Tyto dvojice se však navzájem od sebe i od ostatních slovních spojení v Tabulce 4 liší.

Mimetikum *kkulkkök* z Příkladu (1) se skládá z jednoduchého dvouslabičného kořene bez reduplikace a mimetikum *hwäk* z Tabulky 4 je pak tvořeno jednoduchým jednoslabičným kořenem rovněž bez reduplikace. Mezi *Mimetiky* však byly při analýze rovněž zjištěny výrazy, u nichž byla použita reduplikace s uplatněním hláskových změn. Jedná se o výrazy **허둥지둥** *hödungčidung* a **빙글똥글** *pinggültchenggül*, u kterých dochází ve druhém kořeni ke změně celé slabiky. Zmíněná mimetika uvádím spolu s jejich významem, výrazem v anglickém originálu a českém překladu v Příkladech (2) a (3):

(2) **허둥지둥** *hödungčidung* – spěšně, ve významu: být ve spěchu¹⁵⁷

허둥지둥 *hödungčidung* – to hurry – spěšně oběhnout

¹⁵⁶ (IZ) *Hankugo-jöngö hagsüpsadžön*.

¹⁵⁷ (IZ) *Hankugo-jöngö hagsüpsadžön*.

- (3) 빙글탱글 *pinggŭltchenggŭl* – točitě, otáčivě, imitace pohybu, při kterém se osoba nebo věc opakovaně rychle točí, otáčí¹⁵⁸

빙글탱글 *pinggŭltchenggŭl* – to spin – proletět

Mimetikum *hŏdungčidung* z Příkladu (2) bylo přeloženo substitucí za sloveso *to hurry* neboli *pospíchat*, které je nositelem významu zmíněného korejského mimetika, tedy se jedná o zdařilý korejský překlad. Pokud se však zaměříme na překlad český, ve kterém je anglické sloveso *to hurry* přeloženo jako *spěšně oběhnout*, kde *spěšně* je příslovce, pak korejské mimetikum *hŏdungčidung* je v tomto případě významově mnohem bliž českému překladu než anglickému originálu, neboť jak zmiňuji v podkapitole 1.1.1., korejská mimetika jsou téměř vždy chápána jako součást příslovcí.¹⁵⁹ Oproti tomu v Příkladu (3) se korejský a český překlad zcela liší. Mimetikum *pinggŭltchenggŭl* je přeloženo substitucí za sloveso *to spin* neboli *točit se/rotovat*, které je nositelem významu korejského mimetika, tudíž můžeme korejský překlad opět hodnotit jako zdařilý. V českém překladu již však o točitém pohybu není ani zmínka a anglické sloveso je pak do češtiny přeloženo jako *proletět*.

5.2.3. Substituce za substantivum

Z analyzovaného textu korejského překladu HP bylo zachyceno 24 (5,71 %) výrazů z celkového výskytu 420 mimetických slov. Jedná se o mimetika přeložená substitucí za anglické substantivum, které má stejně jako u onomatopoií jednu z těchto vlastností: 1) jedná se o substantivum odvozené od slovesa (sloveso v infinitivu plus sufix *-ing*), 2) výraz může zastávat jak funkci substantiva, tak slovesa, aniž by se z morfoložického hlediska změnil jeho tvar. Jedná se o dvojici substantivum / sloveso, u které ze synchronního hlediska nelze určit, který člen je základní. Dochází tak ke konverzi mezi substantivem a slovesem, která je specifická pro anglický způsob slovo tvorby.¹⁶⁰ Viz Příklady (1) - anglické sloveso a sufix *-ing* a (2) - konverzní vztah mezi substantivem a slovesem.

- (1) 살랑살랑 *sallangsallang* - imitace pomalého pohybu malého a/nebo lehkého předmětu ve větru¹⁶¹

¹⁵⁸ Tamtéž.

¹⁵⁹ FERKLOVÁ, Blanka. *Onomatopoeie a mimetika v korejštině*. (str. 11)

¹⁶⁰ DUŠKOVÁ, Libuše. *Mluvnice současné angličtiny na pozadí češtiny*. (str. 26)

¹⁶¹ (IZ) *Hankugo-jŏngŏ hagsŭpsadžŏn*.

살랑살랑 *sallangsallang* – a rustling - šelest

그들은 그가 덤불을 헤치고 나아가는 소리를 들으며 낙엽들이 살랑살랑 떨어지는 것 말고는 아무 소리도 들을 수 없을때까지, 겁에 질려서, 서로 얼굴만 바라보고 서 있었다.¹⁶²

Kūdūrūn kūga dōmburūl hečchigo naakanūn sorirūl tūrūmjō nagjōptūri sallangsallang ttōrōdžinūn kōt malgonūn amu sorido tūrūl su ōpsūlttākkadži, kōbe čilljōsō, sōro ōlgulman parabogo sō issotta.

They heard him crashing away through the undergrowth and stood looking at each other, very scared, until they couldn't hear anything but the **rustling** of leaves around them.¹⁶³

Slyšeli, jak se prodírá podrostem pryč, a dívali se na sebe, oba pořádně vyděšení, až už neslyšeli nic jiného než **šelest** listí kolem.¹⁶⁴

(2) 펼쩍 *pchōlččōk* - náhle při silném (vý)skoku nebo letu¹⁶⁵

펼쩍 *pchōlččōk* – a leap – skok

해리는 한번에 펼쩍 뛰어 그 열쇠를 잡고는 문을 꽝 닫고 잠갔다.¹⁶⁶

Hārinūn hanbōne pchōlččōk ttüō kū jōlsōrūl čapkonūn munūl kchwang tatgo čamkatta.

With one great **leap**, Harry managed to grab the key, slam the door and lock it.¹⁶⁷

Pak už Harry jediným **skokem** vyrazil vpřed, uchopil klíč, přibouchl dveře a zamkl.

V Příkladu (1) je mimetikum *sallangsallang* přeloženo substitucí za substantivum *rustling* (šustot, šelest), které je odvozeninou anglického slovesa *to rustle* (šustit, šelestit). Sloveso *to rustle* se v závislosti na kontextu stává podstatným jménem po připojení sufixu *-ing*. Mimetický výraz *sallangsallang* je tak mezi excerpovanými mimetiky v této kategorii jediným výrazem substituovaným za anglické substantivum, které je odvozeno od slovesa (sloveso plus sufix *-ing*). Pokud mimetikum *sallangsallang* v daném kontextu prozkoumáme blíže, zjistíme, že se o něm korejský vypravěč vyjadřuje jako o imitaci slyšitelného zvuku, tedy jako o onomatopoi, přestože slovníky *Hankugo-jōngō*

¹⁶² *Hāri pchotchowa mabōpsaūi tol.* (str. 111)

¹⁶³ *Harry Potter and the Philosopher's Stone.* (str. 273)

¹⁶⁴ *Harry Potter a Kámen mudrců.* (str. 97)

¹⁶⁵ (VZ) *Hankugo-jōngō hagsūpsadžōn.*

¹⁶⁶ *Hāri pchotchowa mabōpsaūi tol.* (str. 70)

¹⁶⁷ *Harry Potter and the Philosopher's Stone.* (str. 187)

hagsŭpsadzŏn, *Pchjodžungugödäsadzŏn* i *Urimalsadzŏn* tento výraz vykládají výhradně jako mimetikum, konkrétně jako imitaci pohybu.¹⁶⁸ V korejském textu sice není přímo uvedeno, že *sallangsallang* imituje zvuk, ale v úryvku textu [...]nagiŏptŭri *sallangsallang ttŏrödžinŭn kŏt malgonŭn amu sorido tŭrŭl su ŏpsŭlttäkkadži*[...] se vypravěč zmiňuje, že nebylo slyšet nic jiného, než šelest listí, tedy předpokládejme, že se v tomto případě jedná o sluchový vjem. Z anglického originálu textu však vyplývá, že k nepřímému označení mimetika *sallangsallang* za onomatopoický výraz došlo vlivem věrného překladu. V anglickém jazyce je sloveso *rustle* etymologicky odvozeno od onomatopoického výrazu <*rustle*>. V českém jazyce je pak výraz *šustot* etymologicky odvozen od výrazu *šust*.¹⁶⁹ Mimetikum *pchŏlččŏk* je v Příkladu (2) přeloženo substitucí za substantivum *leap*, které může ve větě v závislosti na kontextu plnit nejen funkci substantiva (*a leap* – skok, výskok, přeskok, naskočení), ale také slovesa (*to leap* – vyskočit, nadskočit).

Výraz *sallangsallang* v Příkladu (1) rozvíjí sloveso 떨어지다 *ttŏrŏčiida* (spadnout, padat), se kterým se pojí nejčastěji. Může se však vyskytovat také v přítomnosti slovesa 흔들다 *hŭndŭlda* (houpat se, kolébat se, kývat se) nebo 불다 *pulda* (foukat, vanout, vát). Jedná se tedy o mimetikum kompatibilní primárně s jedním slovesem, ale může se vyskytovat rovněž ve spojení s dalšími slovesy odlišného významu. Oproti tomu mimetický výraz *pchŏlččŏk*, který v Příkladu (2) rozvíjí sloveso 뛰다 *ttŭda* (skákat, poskakovat, ale také běžet, utíkat či uhánět), se s žádným jiným slovesem v korejštině nepojí a tedy je kompatibilní pouze s tímto jedním slovesem.

Další příklady korejských mimetik v této kategorii spolu s jejich významem, výrazem v anglickém originálu a českém překladu:

(3) 깜짝 *kkamččak* - polekaně, vylekaně, překvapeně, užasle¹⁷⁰

깜짝 *kkamččak* – an amazement – úžas

(4) 돌돌 *toltol* - točitě, v zatočeném, smotaném tvaru¹⁷¹

돌돌 *toltol* – a roll – rulička

¹⁶⁸ U mimetika *sallangsallang* je v každém z uvedených slovníků vždy uveden výraz 모양 *mojang* (tvar, vzhled, stav), který slouží jako identifikátor korejských mimetických výrazů.

¹⁶⁹ REJZEK, Jiří. *Český etymologický slovník*. (viz. sloveso *šustit*, str. 681)

¹⁷⁰ (IZ) *Pchjodžungugödäsadzŏn*.

¹⁷¹ (IZ) *Hankugo-jŏngŏ hagsŭpsadzŏn*.

5.2.4. Substitute za adjektivum

Prostřednictvím substitute za adjektivum bylo přeloženo 119 (28,34 %) výrazů z celkového výskytu 420 korejských mimetických slov. Mimetika v této kategorii byla přeložena jak substitucí za „běžné“ adjektivum, tak substitucí za adjektivum zakončené na *-ing* nebo *-ed*. Adjektivum se sufixem *-ing* je formálně totožné s participiem přítomným. Jak zmiňuji v podkapitole 2.1.4., „ingová“ adjektiva se však od participií liší svým adjektivním chováním, tzn. mohou se stupňovat pomocí slov *more* a *most* (např. *interesting – more interesting*).¹⁷² Adjektivum se sufixem *-ed* je zase formálně totožné s participiem minulým.¹⁷³ Stejně jako v případě excerpovaných onomatopoií, tak i u mimetik bylo více výrazů přeloženo substitucí za adjektivum se sufixem (73 výrazů), než za adjektivum „běžné“ (46 výrazů).

- (1) 뒤룩뒤룩 *türuktürük* - být tak tlustý, že svalstvo ochabuje a kůže s tukem převisuje¹⁷⁴

뒤룩뒤룩 *türuktürük* – beefy – tělnatý

그는 목이 거의 없을 정도로 살이 뒤룩뒤룩 찢 몸집이 큰 사내로, 코밑에는 커다란 콧수염을 기르고 있었다.¹⁷⁵

Künün mogi köüi öpsül čöngdoro sari türuktürük ččin momčibi kchün sanäro, kchomitčenün kchödaran kchotsujömmül kirügo issotta.

He was a big, **beefy** man with hardly any neck, although he did have a very large moustache.¹⁷⁶

Byl to vysoký, **tělnatý** chlapík, který neměl málem žádný krk, zato měl velice dlouhý knír.¹⁷⁷

- (2) 누덕누덕 *nudöknudök* - být zalátaný, sešitý z obnošených a roztrhaných kusů látky¹⁷⁸

누덕누덕 *nudöknudök* – patched – záplatovaný

이 모자는 누덕누덕 기워지고 해진 데다 아주 더럽기까지 했다.¹⁷⁹

I modžanün nudöknudök kiwödžigo hädžin teda adžu töröpkikkadži hetta.

¹⁷² DUŠKOVÁ, Libuše. *Mluvnice současné angličtiny na pozadí češtiny*. (str. 147)

¹⁷³ Tamtéž. (str. 148)

¹⁷⁴ (IZ) *Hankugo-jöngö hagsüpsadžön*.

¹⁷⁵ *Häri pchotchowa maböpsaüi tol*. (str. 2)

¹⁷⁶ *Harry Potter and the Philosopher's Stone*. (str. 1)

¹⁷⁷ *Harry Potter a Kámen mudrců*. (str. 1)

¹⁷⁸ (IZ) *Hankugo-jöngö hagsüpsadžön*.

¹⁷⁹ *Häri pchotchowa maböpsaüi tol*. (str. 46)

This hat was **patched** and frayed and extremely dirty.¹⁸⁰

... špičatý kouzelnický klobouk, celý odřený a **záplatovaný** a tak špinavý...¹⁸¹

V Příkladu (1) je mimetikum *türuktürük* (reduplikace dvouslabičného základu) přeloženo prostřednictvím substitute z prostého přídavného jména kvalifikačního *beefy* (v českém překladu HP jako *svalnatý*). Oproti tomu mimetický výraz *nudöknudök* (reduplikace dvouslabičného základu) je v Příkladu (2) substituován z adjektiva ve formě slovesného přičestí minulého *patched*. Jedná se o přídavné jméno odvozené od slovesa *to patch* (záplatovat, vyspravit záplatou) a adjektivem se stává po připojení sufixu *-ed* k základu slovesa. V českém překladu HP bylo adjektivum *patched* přeloženo jako *záplatovaný*. České adjektivum *záplatovaný* je rovněž adjektivem odvozeným od slovesa, konkrétně od přičestí činného, které se tvoří přidáním slovtvorné přípony¹⁸² k základu slovesa.¹⁸³

Nejčastěji vyskytujícím se mimetikem přeloženým substitucí za adjektivum byl v korejském překladu HP výraz *가득 kadük*, který byl ze svých 26 opakujících se výskytů přeložen jako adjektivum celkem 15krát. *Kadük* vždy znázorňuje stav takové plnosti, že už nezbyvá žádné místo. V Tabulce 5 uvádím mimetikum *kadük* spolu s anglickými adjektivy, za které bylo v korejském textu substituováno a s výrazy v českém překladu textu.

Tabulka 5: Mimetikum *가득 kadük* spolu s anglickými adjektivy a jejich českým překladem

Korejské mimetikum	Originál v angličtině	České vydání
가득 <i>kadük</i>	full	plný
가득 <i>kadük</i>	packed	plný
가득 <i>kadük</i>	filled	vhrknout

¹⁸⁰ *Harry Potter and the Philosopher's Stone*. (str. 125)

¹⁸¹ *Harry Potter a Kámen mudrců*. (str. 47)

¹⁸² Zde se jedná o příponu *-ný*, ale může se jednat také o přípony *-livý*, *-cí*, *-vý*, *-telný*

¹⁸³ ŠAUR, Vladimír. *Pravidla českého pravopisu s výkladem mluvnice*. (str. 39)

V Tabulce 5 si můžeme všimnout, že mimetikum *kadůk* bylo v korejském textu HP přeloženo substitucí za „běžné“ adjektivum *full* a dvě adjektiva se sufixem *-ed*, konkrétně za adjektivum *packed* (odvozené od slovesa *to pack* – namačkat, nacpat, napěchovat) a za adjektivum *filled* (odvozené od slovesa *to fill* – naplnit, zaplnit). Všechna tři anglická adjektiva mají podobný význam, tedy vyjadřují stav plnosti. Podobně je tomu i u českého překladu adjektiv *full* a *packed*, která byla přeložena stejným adjektivem *plný*. Anglické adjektivum *filled* však bylo místo adjektiva do češtiny přeloženo substitucí slovesa *vrhnout*, které se svým významem navíc od adjektiva *filled* liší.

Další příklady korejských mimetik v této kategorii spolu s jejich významem, výrazem v anglickém originálu a českém překladu:

(3) 텅 *tchǒng* – prázdný, popis stavu, kdy uvnitř velkého objektu/věci nic není¹⁸⁴

텅 *tchǒng* – empty – prázdný

(4) 활활 *hwalhwal* – imitace pohybů ohně, který silně/energicky hoří¹⁸⁵

활활 *hwalhwal* – flaming – planoucí

5.2.5. Další

Do kategorie *Další* bylo zařazeno 11 (2,62 %) mimetických výrazů z celkového výskytu 420 excerpovaných mimetik. Jedná se o 7 výrazů přeložených substitucí za předložku, 2 výrazy substituované za frázi a 2 mimetické výrazy, které jsou v porovnání s anglickým textem navíc. Všechny tři zmíněné varianty uvádím v Příkladu (1), (2) a (3).

(1) 빙빙 *pingping* – dokola, ve významu pohybovat se nebo něčím opakovaně dokola¹⁸⁶

빙빙 *pingping* – around – kolem

괜히 빙빙 돌릴 이유가 없었다.¹⁸⁷

Kwānhi pingping tollil ijuga ōpsōtta.

There was no point beating **around** the bush.¹⁸⁸

¹⁸⁴ (IZ) *Hankugo-jǒngǒ hagsǔpsadžǒn.*

¹⁸⁵ Tamtéž.

¹⁸⁶ (IZ) *Hankugo-jǒngǒ hagsǔpsadžǒn.*

¹⁸⁷ *Hāri pchotchowa mabōpsaūi tol.* (str. 99)

¹⁸⁸ *Harry Potter and the Philosopher's Stone.* (str. 248)

Nemělo smysl obcházet **kolem** horké kaše.¹⁸⁹

V Příkladu (1) je uveden mimetický výraz *pingping* přeložený substitucí za anglickou předložku *around*, do češtiny pak přeloženou jako předložka *kolem*. *Pingping* je příkladem reduplikovaného jednoslabičného základu 핑 *ping*, který se v korejském textu rovněž zobrazuje a taktéž nese význam pohybovat (se) dokola.

(2) **졸졸** *čolčol* - neustále, když malé zvíře nebo malý člověk někoho neustále (pro)následuje¹⁹⁰

졸졸 *čolčol* - **to be at sb's heels – být někomu v patách**

뒤에서 핑이 졸졸 따라오고 있었다.¹⁹¹

Tüesö pchengi čolčol ttaraogo issötta.

... Fang **at his heel**.¹⁹²

... s Tesákem **v patách**.¹⁹³

V příkladu (2) uvádím mimetikum *čolčol* (reduplikovaný jednoslabičný základ 졸 *čol*), které bylo do korejštiny přeloženo substitucí za anglickou frázi *to be at sb's heels*, v českém překladu textu pak jako *být někomu v patách*. Jedná se o frázi, která doslova znamená *ustavičně za někým chodit, být dotěrný*.¹⁹⁴

(3) **갈기갈기** *kalgikalgi* - když se něco roztrhá na kusy, na cáry¹⁹⁵

갈기갈기 *kalgikalgi* – **X – X**

...개가 충격에서 빨리 벗어나고 있으며, 금방이라도 달려들어 자신들을 갈기갈기 찢어 놓으리라는 것을 우레 같은 저 으러렁거림으로 너무나 분명히 알 수 있었다.¹⁹⁶

...*käga čchungjögēsö ppalli pösönago issümjō, kümbangirado talljödürō časindürül kalgikalgi ččidžō nouřiranün kösül urä katchün čč ūrörönggörimüro nömuna punmjöngghi al su issötta.*

¹⁸⁹ *Harry Potter a Kámen mudrců*. (str. 89)

¹⁹⁰ (IZ) *Hankugo-jöngö hagsüpsadžön*.

¹⁹¹ *Häri pchotchowa maböpsaüi tol*. (str. 108)

¹⁹² *Harry Potter and the Philosopher's Stone*. (str. 268)

¹⁹³ *Harry Potter a Kámen mudrců*. (str. 94)

¹⁹⁴ (IZ) *Slovník spisovného jazyka českého*.

¹⁹⁵ (IZ) *Hankugo-jöngö hagsüpsadžön*.

¹⁹⁶ *Häri pchotchowa maböpsaüi tol*. (str. 63)

...their sudden appearance had taken it by surprise, but it was quickly getting over that, there was no mistaking what **X** those thunderous growls meant.¹⁹⁷

... že ho jejich nenadálý vpád zaskočil; zřejmě však se s tím překvapením rychle vyrovnával a nebylo pochyb, co **X** znamená jeho hromové vrčení.¹⁹⁸

Krátký úryvek korejského překladu HP v Příkladu (3) obsahuje část souvětí spolu s mimetickým výrazem, který se v anglickém originálu, a tedy ani v jeho českém překladu neobjevuje a v příslušné části textu ji nelze spojit s žádným ekvivalentem. Jedná se o větu *자신들을 갈기갈기 찢어 놓다* *časindürül kalgikalgi ččidžö notta* (자신들을 갈기갈기 찢어 놓으리라는 *časindürül kalgikalgi ččidžö nouřiranün*), která lze do češtiny doslovně přeložit jako *Roztrhat je na kusy/cáry*.¹⁹⁹ Chybějící část textu je v anglickém i českém úryvku znázorněna velkým písmenem „X“. Překladatel nám v korejském překladu HP vlastně objasňuje, co je již z kontextu zřejmé a odpovídá tak na to, co znamená hromové vrčení onoho psa (tedy že chybí jen málo, aby je (hlavní hrdiny) rozsápal na kusy).

5.3. Odvozené výrazy

V této práci zahrnuji v kategorii *Odvozené výrazy* odvozeniny onomatopoických i mimetických výrazů, konkrétně odvozeniny tvořené onomatopoickým či mimetickým kořenem (jednoduchým i reduplikovaným) a odvozovacími sufixy -이다 *ida*, -하다 *hada*, -거리다 *kōrida*, -대다 *tāda*. Z celkového počtu 815 výskytů onomatopoických, mimetických a odvozených výrazů v korejském překladu HP se kategorie *Odvozené výrazy* skládá z 292 opakujících se výskytů (35,83 %). Kategorie *Odvozené výrazy* byla oproti *Onomatopoiím* a *Mimetikům* rozdělena podle přístupu k překladu pouze do tří podkategorií, kterými jsou *Přímý překlad*, *Substituce za substantivum* a *Další*. U výrazů tvořených onomatopoickým a mimetickým kořenem a zmíněnými odvozovacími sufixy nelze hovořit o substituci za sloveso ani za adjektivum, neboť takto tvořené korejské výrazy jsou samy o sobě dějovými či kvalitativními slovesy²⁰⁰ (viz Podkapitola 2.3.).

¹⁹⁷ *Harry Potter and the Philosopher's Stone*. (str. 172)

¹⁹⁸ *Harry Potter a Kámen mudrců*. (str. 63)

¹⁹⁹ (IZ) *Neibōsadžōn*.

²⁰⁰ Participia korejských kvalitativních sloves jsou v adnominálním postavení (především s koncovkou -ㄴ/은 *n/ün* ekvivalenty českých i anglických adjektiv (PUCEK, 2009. Str. 252-253).

5.3.1. Přímý překlad

V této kategorii je zahrnuto 273 odvozených výrazů (93,49 %) z celkového počtu 292 výskytů excerpovaných korejských odvozenin. Výrazy v této kategorii byly přeloženy přímo z příslovčí, sloves a adjektiv z anglického originálu HP.

- (1) **쿵쿵거리다** *kchŭngkchŭnggŏrida* – čichat, čenichat, opakovaně vydávat zvuky hlasitých nádechů a výdechů skrze nosní dírky²⁰¹

쿵쿵거리다 *kchŭngkchŭnggŏrida* – to sniff - čenichat

그 개는 그들을 볼 수는 없었지만, 코는 세 개가 모두 그들이 있는 방향에서 미친 듯이 쿵쿵거렸다.²⁰²

Kŭ kănŭn kŭdŭrŭl pol sunŭn ōpsŏtčiman, kchonŭn se kăga modu kŭdŭri itnŭn panghjangesŏ aičchin tŭsi kchŭngkchŭnggŏrjŏtta.

All three of the dog's noses **sniffed** madly in their direction, even though it couldn't see them.²⁰³

Všechny tři psí hlavy zběsile **čenichaly** směrem k nim, i když je nemohly vidět.²⁰⁴

V Příkladu (1) uvádím korejské dějové sloveso **쿵쿵거리다** *kchŭngkchŭnggŏrida* tvořené reduplikovaným jednoslabičným onomatopoickým kořenem **쿵** *kchŭng* a sufixem **-거리다** *kŏrida*. Ekvivalentem k slovesu *kchŭngkchŭnggŏrida* je v anglickém textu sloveso *to sniff* (čichat, čenichat), které je etymologicky odvozeno od anglické onomatopoeie <*sniff*> (imitace zvuku při čichání). V českém vydání pak bylo sloveso *sniff* přeloženo slovesem *čenichat*, které je rovněž onomatopoického původu.²⁰⁵ Sloveso *kchŭngkchŭnggŏrida* se v korejském překladu HP vyskytovalo celkem 4krát, z toho bylo přeloženo 2krát přímo ze slovesa, přičemž se v obou případech jednalo o zmíněné anglické sloveso *sniff*. To však bylo v českém textu HP přeloženo rozdílně, tedy jako výše zmíněné *čenichat*, ale rovněž jako *zavětřit*. Překlad slovesem *zavětřit* je ve vztahu k anglickému slovesu *sniff* zajímavou volbou, neboť zmíněné anglické sloveso u mě evokuje spíše opakované krátké nádechy a výdechy nosem, zatímco české sloveso *zavětřit* u mě naopak evokuje dlouhý nepřerývaný nádech nosem. Přesnějším ekvivalentem

²⁰¹ (IZ) *Hankugo-jŏngŏ hagsŭpsadžŏn*.

²⁰² *Hări pchotchowa mabŏpsaii tol*. (str. 120)

²⁰³ *Harry Potter and the Philosopher's Stone*. (str. 295)

²⁰⁴ *Harry Potter a Kámen mudrců*. (str. 104)

²⁰⁵ REJZEK, Jiří. *Český etymologický slovník*. (viz sloveso *čenichat*, str. 112)

k *zavětřit* je dle mého názoru anglické slovní spojení *catch/get a wind/scent*, které lze do češtiny doslova přeložit jako *zachytit vítr/vůni, pach*.

Reduplikovaný kořen *kchŭng* z příkladového slovesa *kchŭngkchŭnggŏrida* se v korejském překladu HP vyskytoval rovněž ve spojení se sufixem -대다 *tāda* jako dějové sloveso *쿵쿵대다 kchŭngkchŭngtāda*. Obě zmíněná slovesa mají v korejském jazyce stejný význam.

Další příklady korejských odvozených výrazů v této kategorii spolu s jejich významem, výrazem v anglickém originálu a českém překladu:

- (2) **씩씩하다** *ssikssikhada* (**씩씩하게** *ssigssighage*) – čilý, energický (čile, energicky), když je něčí chování rázné, energické²⁰⁶
씩씩하게 *ssigssighage* – **briskly** – **spěšně**
- (3) **반짝이다** *panččagida* (**반짝이는** *panččaginŭn*) - třpytit, jiskřit, svítit (třpytivý, jiskřivý, svítivý), když se malá světýlka opakovaně objevují a zase mizí²⁰⁷
반짝이는 *panččaginŭn* – **shiny** – **lesklý**

V Příkladu (2) je uvedeno kvalitativní sloveso *ssikssikhada* tvořené reduplikovaným jednoslabičným onomatopoickým kořenem a sufixem -하다 *hada*. V korejském textu HP se sloveso *ssikssikhada* vyskytuje s příponou – 게 *ke* ve tvaru příslovečného určení *ssigssighage*. *Ssigssighage* bylo přeloženo z anglického příslovce *briskly*, do češtiny pak přeloženo jako příslovce *spěšně*.

V Příkladu (3) uvádím dějové sloveso *panččagida* tvořené dvouslabičným mimetickým kořenem a sufixem -이다 *ida*. V korejském překladu HP se sloveso *panččagida* vyskytuje ve tvaru participia přítomného s koncovkou – 는 *nŭn* tedy jako *panččaginŭn*.²⁰⁸ *Panččaginŭn* bylo přeloženo z anglického adjektiva *shiny*, do češtiny přeloženého jako *lesklý*.

²⁰⁶ (IZ) *Hankugo-jŏngŏ hagsŭpsadžŏn*.

²⁰⁷ Tamtéž.

²⁰⁸ Participia korejských dějových sloves mají význam českých přídavných jmen slovesných. (PUCEK, 2009. Str. 143)

5.3.2. Substituce za substantivum

Substitucí za substantivum bylo přeloženo 17 výrazů (5,82 %) z celkového výskytu 292 excerpovaných odvozených výrazů. Při analýze těchto odvozenin byly identifikovány dvě varianty substituce za substantivum, substituce úplná a substituci při které je anglické substantivum nahrazeno korejským slovesem tvořeným onomatopoickým nebo mimetickým kořenem a jiným substantivem. Při substituci úplné docházelo k úplnému nahrazení substantiva za korejské dějové nebo kvalitativní sloveso. Při druhé variantě substituce bylo anglické substantivum nesoucí onomatopoický nebo mimetický význam rovněž nahrazeno dějovým či kvalitativním slovesem, tentokrát však ve formě participia přítomného. Toto participium však v korejském textu navíc rozvíjí jiné substantivum bez onomatopoického či mimetického významu. Jednalo se nejčastěji o substantiva 소리 *sori* (zvuk), 소음 *soŭm* (hluk) ve spojení se slovesy tvořenými onomatopoickým kořenem, a substantivum 것 *kōt* (něco, věc) ve spojení se slovesy tvořenými mimetickým kořenem.

- (1) **홀쩍거리다** *hŭlččökkōrida* - fňukat, poňukávat, dýchat nosem přes rýmu (tekoucí nos)²⁰⁹

홀쩍거리다 *hŭlččökkōrida* – **sobs - vzlyky**

두들리가 가짜로 홀쩍거리며 간간이 이렇게 말했다.²¹⁰

Dudŭlliga kaččaro hŭlččökkōrimjō kangani irōkche malhätta.

Dudley yelled between huge **sobs**.²¹¹

...vřískal Dudley mezi předstíranými hlasitými **vzlyky**.²¹²

- (2) **수군거리다** *sugungōrida* – šeptat, mluvit tichým hlasem tak, aby ostatní neslyšeli/nerozuměli²¹³

수군거리다 *sugungōrida* – **whispers – šuškáání**

해리가 앞으로 걸어나가자, 쉿 하고 타는 불처럼 갑자기 연회장 여기저기서 수군거리는 소리가 들렸다.²¹⁴

²⁰⁹ (IZ) *Hankugo-jōngō hagsŭpsadžōn.*

²¹⁰ *Hāri pchotchowa mabōpsaūi tol.* (str. 10)

²¹¹ *Harry Potter and the Philosopher's Stone.* (str. 24)

²¹² *Harry Potter a Kámen mudrců.* (str. 11)

²¹³ (IZ) *Urimalsadžōn.*

²¹⁴ *Hāri pchotchowa mabōpsaūi tol.* (str. 46)

*Häriġa apchũro kũrũnakadža, sũt hago tchanũn pulčchũrũm kapčagi jũnhũdžang jũgičũgisũ **sugungũrinũn** soriga tũlljũtta.*

As Harry stepped forward, **whispers** suddenly broke out like little hissing fires all over the hall.²¹⁵

Jakmile Harry vykročil ke stoličce, ze všech stran naráz se šířilo **šuškáni**, jako by po celé síni vzplály malé syčivé ohničky.²¹⁶

V Příkladu (1) uvádím dějové sloveso *hũlččũkkũrida* tvořené dvouslabičným kořenem bez reduplikace, který může být zároveň onomatopoií i mimetikem. Toto sloveso je v ukázce doplněno o spojkovou koncovku -며 *mjo*.²¹⁷ *Hũlččũkkũrida* je přeloženo úplnou substitucí za anglické substantivum *sobs* (j.č. *a sob*), v českém překladu textu jako substantivum *vzlyky*.

V Příkladu (2) je dějové sloveso *sugungũrida* uvedeno ve formě participia přítomného s koncovkou -는 *nũn*. Ve spojení se substantivem *sori* (수군거리는 소리 *sugungũrinũn sori*) bylo přeloženo substitucí za anglické substantivum *whispers* (j.č. *a whisper*), v českém překladu HP jako substantivum *šuškáni*.

5.3.3. Další

Do kategorie další byly zařazeny 2 výrazy (0,69 %) z celkového výskytu 292 identifikovaných odvozených výrazů z korejského překladu HP. Jednalo se o dějové sloveso *čungũlgorida* (viz Příklad 1, které bylo ve spojení se substantivem *sori* přeloženo substitucí za zájmeno, a dějové sloveso *ulchunġbultchunġ* (viz Příklad 2, které je v korejském textu oproti anglickému originálu navíc a nelze jej tedy přiřadit k žádnému anglickému ekvivalentu).

(1) *čungũlgorida* - mumlat, huhňat, mluvit tak tichým hlasem, že ostatní nerozumí²¹⁸

čungũlgorida – her - ġi

²¹⁵ *Harry Potter and the Philosopher's Stone*. (str. 129)

²¹⁶ *Harry Potter a Kámen mudrců*. (str. 48)

²¹⁷ Koncovka -며 *mjo* spojuje, respektive přiřazuje k sobě rovnocenné dějové obsahy. (PUCEK, 2009. Str. 346)

²¹⁸ (IZ) *Hankugo-jũngũ hagsũpsadžũn*.

해리는 헤르미온느가 중얼거리는 소리를 듣지 않으려고 안간힘을 썼다.²¹⁹

Häriñün herümionũga čungölgorinün sorirül tütči anürjõgo anganhimül ssõta.

Harry tried hard not to listen to **her**.²²⁰

Harry dělal, co mohl, aby **ji** neslyšel.²²¹

V Příkladu (1) je dějové sloveso *čungölgorida* uvedeno ve tvaru participia přítomného s koncovkou –는 *nün*. Sloveso spolu se substantivem *sori* a se jménem hlavní postavy (헤르미온느가 중얼거리는 소리 *herümionũga čungölgorinün sori*) byly přeloženy substitucí za anglické zájmeno *her*, v češtině pak přeloženo jako *ji*. Překladatel zde pravděpodobně pocíťoval potřebu rozvést a upřesnit, co Harry neměl slyšet, proto za anglické zájmeno do korejského textu dosadil *herümionũga čungölgorinün sori* (Hermionino mumláni, huhňání).

(2) 울퉁불퉁하다 *ultchungbultchunghada* - rozeklaný, hrbolatý nerovný povrch (apod.)²²²

울퉁불퉁하다 *ultchungbultchunghada* – X – X

록 케이크는 이빨로 깨물면 거의 부서지는 울퉁불퉁한 과자로 건포도가 들어 있었는데...²²³

Lok kcheikchünün ippallo kkämulmjõn kõõi pusõdžinün ultchungbultchunghan kwadžaro kõnpchodoga tūrõ issõnũnde...

The rock cakes almost broke their teeth²²⁴ X...

Na griliášových hručkách si Harry i Ron málem polámali zuby²²⁵ X...

V příkladu (2) je v kontextu uvedeno korejské kvalitativní sloveso *ultchungbultchunghada* ve tvaru participia minulého s koncovkou -ㄴ *n*. Spolu se substantivem 과자 *kwadža* jsou do korejského textu oproti anglickému originálu dosazena navíc a překladatel jimi popisuje, co jsou to zmíněné *rock cakes*, do češtiny

²¹⁹ *Häri pchotchowa mabõpsaõi tol.* (str. 45)

²²⁰ *Harry Potter and the Philosopher's Stone.* (str. 123)

²²¹ *Harry Potter a Kámen mudrců.* (str. 46)

²²² (IŽ) *Hankugo-jõngõ hagsõpsadžõn.*

²²³ *Häri pchotchowa mabõpsaõi tol.* (str. 55)

²²⁴ *Harry Potter and the Philosopher's Stone.* (str. 150)

²²⁵ *Harry Potter a Kámen mudrců.* (str. 56)

přeloženo jako *griliášové sušenky*. Překladatel je v korejštině popisuje jako *ultchungbultchunghan kwadža*, což lze přeložit jako *hrbolatá svačinka*.²²⁶

²²⁶ (IZ) *Neibōsadžōn*.

Závěr

Cílem magisterské diplomové práce bylo porovnat texty a odhalit strategie, které byly užity při překládání, respektive novém vkládání, onomatopoických a mimetických výrazů v korejské verzi překladu ve srovnání s anglickým originálem a českým překladem, a tímto vyzorovat, zda se nalezená korejská onomatopoeie a mimetika vyskytují ve své anglické podobě také v originálním díle nebo zda je daná myšlenka autorky v původním díle vyjádřena jinak, než prostřednictvím zvukomalebných slov. Na základě těchto cílů byla rovněž stanovena hypotéza, že v korejském textu se budou onomatopoeie vyskytovat stejně jako v anglickém a českém, ale mimetik se tam bude nacházet více.

V korejském překladu Harryho Pottera a Kamene mudrců bylo nalezeno 255 rozdílných onomatopoií, mimetik a jejich odvozenin, které se však v textu vyskytovaly opakovaně. Jejich celkový výskyt proto čítá 815 výrazů. Korejské onomatopoeie se v textu vyskytovaly 103krát (12,64 %), mimetika 420krát (51,53 %) a odvozené výrazy (dějová a kvalitativní slovesa) 292krát (35,83 %). V anglickém textu bylo nalezeno 10 onomatopoií a žádné mimetikum. Anglické onomatopoické výrazy byly do češtiny přeloženy přímo ve formě onomatopoií. V českém překladu HP se oproti anglickému originálu již žádné další onomatopoeie ani mimetika nevyskytovaly. Tyto údaje z části vyvrací stanovenou hypotézu. Mimetické výrazy se v korejském textu oproti anglickému a českému sice skutečně vyskytují ve větším množství, avšak předpoklad, že onomatopoií bude ve všech třech textech stejný počet se již nepotvrdil. Větší výskyt nejen onomatopoií, ale také mimetik v korejském textu oproti textu anglickému odůvodňují právě přístupem k jejich překladu. Korejská onomatopoeie totiž často rozvíjí „běžné“ sloveso nebo substantivum a spolu s ním je pak přeložena substitucí pouze za sloveso, substantivum či jiný slovní druh, který je však v anglickém textu nositelem významu samotné korejské onomatopoeie nebo mimetika.

Na základě výsledků analýzy excerpovaných onomatopoií a mimetik bylo identifikováno pět možných postupů při překladu, kterými jsou: přímý překlad a substituce za příslovce, substituce za sloveso, substituce za substantivum, substituce za adjektivum a další (substituce za předložku nebo přidání onomatopoického výrazu, který

je v korejském textu zcela navíc a nelze jej spojit s žádným z výrazů v příslušné části textu anglického originálu).

Z celkového výskytu 103 korejských onomatopoií bylo substitucí za sloveso přeloženo 52,43 % (54 výrazů), substitucí za adjektivum 17,48 % (18 výrazů), substitucí za substantivum 15,53 % (16 výrazů), přímým překladem nebo substitucí za příslovce 13,59 % (14 výrazů) a dalšími postupy 0,97 % (1 výraz).

V případě korejských mimetik pak bylo z jejich celkového výskytu 420 výrazů přeloženo 54,52 % (229 výrazů) substitucí za sloveso, 28,34 % (119 výrazů) substitucí za adjektivum, 8,81 % (37 výrazů) přímým překladem či substitucí za příslovce, 5,71 % (24 výrazů) substitucí za substantivum a 2,62 % (11 výrazů) dalšími postupy.

Na základě výsledků analýzy excerpovaných výrazů odvozených od onomatopoií a mimetik, konkrétně odvozených dějových a kvalitativních sloves (adjektiv), byly oproti onomatopoiím a mimetikům identifikovány pouze 3 postupy při jejich překládání. Jednalo se o přímý překlad, substitucí za substantivum a další (substituce za zájmeno a přidání onomatopoického výrazu, který je v korejském textu zcela navíc a nelze jej spojit s žádným z výrazů v příslušné části textu anglického originálu). Z celkového výskytu 292 odvozených výrazů jich bylo 93,49 % (273 výrazů) přeloženo přímo, 5,82 % (17 výrazů) bylo přeloženo substitucí za substantivum a 0,69 % (2 výrazy) byly přeloženy dalšími postupy.

Převažující postupy při překladu onomatopoií a mimetik formou substituce ať už za jakýkoliv jiný slovní druh svědčí o tom, že onomatopoeie a mimetika jsou oproti angličtině nebo češtině častěji aktivně užívanou součástí korejského jazyka, a to nejen mluveného, ale i psaného. Jelikož Korejci často využívají slova onomatopoická a mimetická v mluvené řeči, je zcela přirozené předpokládat, že k jejich užívání tíhnou také ve svých vlastních literárních dílech. Jak se však ukázalo prostřednictvím tohoto výzkumu, korejští překladatelé je zřejmě upřednostňují také v případě, že původní text cizího literárního díla onomatopoeie ani mimetika neobsahuje.

Je však důležité připomenout, že analyzovaný vzorek čítající 815 excerpovaných výrazů by bylo možné rozšířit o další výrazy získané například z jiných děl korejského překladu Harryho Pottera nebo z děl jiných žánrů a takto získané vzorky vzájemně porovnat a výsledky tak učinit komplexnější. Výzkum může pomoci studentům, kteří se

s problematikou korejských onomatopoií a mimetik chtějí okrajově seznámit a může pomoci také při rozvoji translatologie korejštiny. Rovněž jej bude možné využít jako základní stavební kámen pro budoucí a rozsáhlejší výzkum zaměřený na výskyt onomatopoických a mimetických slov v korejských překladech cizích literárních děl.

Resumé

The aim of this thesis is to compare texts of Harry Potter and the Philosopher's Stone book and reveal the strategies used for translation of onomatopoeia and mimesis in the Korean translation during its comparison with the English original text and the text of its Czech translation.

The theoretical part of the thesis will define the terms onomatopoeia and mimesis and their classification as part of speech. The occurrence of onomatopoeia and mimesis in English, Czech and Korean language will also be presented as well as the features according to which onomatopoeia and mimesis are usually defined. The chapter devoted to the translation of onomatopoeia and mimesis will present problems and strategies of translation of onomatopoeia and mimesis. In the practical part, excerpted Korean onomatopoeia and mimesis will be compared with their original phrasing in the English text of Harry Potter and the Philosopher's Stone book and with its Czech translation.

Key Words: Korean language, onomatopoeia, mimesis, translation strategies, Harry Potter

Seznam pramenů a literatury

Primární zdroje

Tištěné dokumenty

ROWLING, J. K. *Harry Potter and the Philosopher's Stone*. London: Bloomsbury, 2014. ISBN 978-140-8855-652.

Elektronické dokumenty

ROWLING, J. K. a Hye-won KIM (김혜원), *Häri pchotchowa maböpsäüi tol* (해리 포터와 마법사의 돌) [Harry Potter a kámen mudrců]. Söul: Munhaksučchop, 2014. ISBN 8983925310.

ROWLINGOVÁ, J. K. *Harry Potter a Kámen mudrců*. 9. vydání. V Praze: Albatros, 2017. ISBN 978-80-00-04724-9.

Sekundární zdroje

Tištěné dokumenty

ČERMÁK, František. *Jazyk a jazykověda: přehled a slovníky*. Vydání 4., v Karolinu 2., doplněné. Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum, 2011. ISBN 978-80-246-1946-0.

ČCHÄ, Wan. *Hankugöüi üisöngöwa ütchäö* (한국어 의 의성어 와 의태어) [korejská slova napodobujících zvuk a slov napodobujících vzhled]. Soul: 서울대학교출판부, 2003. ISBN 8952104226.

DOKULIL, Miloš. *Mluvnice češtiny. 1, Fonetika, fonologie, morfonologie a morfemika, tvoření slov*. 1. vyd. Praha: Academia, 1986. 566 s.

DUŠKOVÁ, Libuše. *Mluvnice současné angličtiny na pozadí češtiny*. 2. vyd. Praha: Academia, 1994. ISBN 80-200-0486-6.

FERKLOVÁ, Blanka. *Onomatopoeie a mimetika v korejštině*. Praha, 2010. Disertace. Univerzita Karlova v Praze. Vedoucí práce PhDr. Mgr. Alena Oberfalzerová, Ph.D., ID práce 89298.

LEVÝ, Jiří. *Umění překladu*. 2. Praha: Ivo Železný, 1983. ISBN 802373539X.

PEPRNÍK, Jaroslav. *English lexicology*. 2. vyd. Olomouc: Vydavatelství Univerzity Palackého, 1998. ISBN 80-706-7815-1.

PUCEK, Vladimír. *Gramatika korejského jazyka*. Dotisk prvního vydání. Praha: Karolinum, 2009. ISBN 978-80-246-1004-7.

PUCEK, Vladimír. *Lexikologie korejštiny*. Praha: Karolinum, 1997. ISBN 80-718-4478-0.

SAUSSURE, Ferdinand de. *Kurs obecné lingvistiky*. Vyd. 3., upr., V nakl. Academia 2. Praha: Academia, 2007. Europa (Academia). ISBN 978-80-200-1568-6.

ŠAUR, Vladimír. *Pravidla českého pravopisu s výkladem mluvnice*. Praha: Ottovo nakladatelství v divizi Cesty, 2005. ISBN 80-736-0288-1.

VLACHOVÁ, Zuzana. *Preklady kórejsko-anglických a anglicko-kórejských onomatopoických a mimetických výrazov v komiksoch*. Olomouc, 2020. Bakalářská. Univerzita Palackého v Olomouci. Vedoucí práce Mgr. Blanka Ferklová, Ph.D.

Elektronické dokumenty (ED) / Internetové zdroje (IZ)

Anon. Onomatopoeia in English. *Hozir.org* [online]. 2019 [cit. 2021-6-19]. Dostupné z: <https://hozir.org/onomatopoeia-in-english.html>

BOLOTOVA, Natalia A., Alina A. KHALIULLINA a Liailia A. GAINULLINA. The semantic analysis of korean, japanese and tatar onomatopoeic words and phenomimes. *Revista Publicando* [online]. 2018, **16**(5), 202-212 [cit. 2021-02-01].

English Onomatopoeia: 62 Words that Sound Like Their Meaning. *My English Routine* [online]. [cit. 2021-6-14]. Dostupné z: <https://myenglishroutine.com/english-onomatopoeia/>

Harry Potter a Kámen mudrců. *Databazeknih.cz: ...Váš knižní svět* [online]. Daniel Fiala, 2008 [cit. 2021-01-11]. Dostupné z: <https://www.databazeknih.cz/knihy/harry-potter-harry-potter-a-kamen-mudrcu-29794>

Harry Potter – History of the Books. *Hypable* [online]. Sims and Reid, 2010, 2012 [cit. 2021-01-11]. Dostupné z: <https://www.hypable.com/harry-potter/book-history/>

Häri pchotchowa maböpsaui tol (해리 포터와 마법사의 돌) [Harry Potter a kámen mudrců]. *Namuüikchi* (나무위키) [online]. [cit. 2021-01-11]. Dostupné z: <https://namu.wiki/w/%ED%95%B4%EB%A6%AC%20%ED%8F%AC%ED%84%B0%EC%99%80%20%EB%A7%88%EB%B2%95%EC%82%AC%EC%9D%98%20%EB%8F%8C>

KIM, Hong-böm a Tong-gün PAK. *Hangugö sangdžingö sadžönüi pchjönčchan silče* (한국어 상징어 사전의 편찬의 실제) [Realita vytváření slovníku korejských slov symbolických]. *Sadžönpchjönčchanhak jöngu* [online]. 2001, **11**(2), 347-352 [cit. 2021-6-19].

LYN, Ley. Onomatopoeia, Mimesis and Children's Literature. *Slap Happy Larry* [online]. [cit. 2021-6-19]. Dostupné z: <https://www.slaphappylarry.com/onomatopoeia-children-literature/>

PAK, Tong-gün. *Hankugö üisöngöwa üitchäöüi hjöngtchä pigjo* (한국어 의성어와 의태어의 형태 비교) [komparace slov napodobujících zvuk a slov napodobujících vzhled z morfoložického hlediska]. *한말연구학회* [online]. 2016, 2016, **42**, 61-82 [cit. 2021-6-19]. Dostupné z: doi: <http://10.16876/klrc.2016.42.61>

Sound Words: Examples of Onomatopoeia. *Your Dictionary* [online]. [cit. 2021-6-2]. Dostupné z: <https://examples.yourdictionary.com/5-examples-of-onomatopoeia.html>

Slovníky

Hankugo-jöngö hagsüpsadžön (한국어-영어 학습사전) [Korejsko-anglický studijní/studentický slovník] [online]. [cit. 2021-04-12]. Dostupné z: <https://krdict.korean.go.kr/eng/mainAction?nation=eng>

HEGEROVÁ, Věra. *Anglicko-český, česko-anglický studijní slovník: English-Czech, Czech-English student's dictionary*. Praha: Levné knihy KMa, 2005. ISBN 80-7309-266-2.

KARLÍK, Petr, Marek NEKULA, Jana PLESKALOVÁ, et al. *Nový encyklopedický slovník češtiny - komplet*. 1. Praha: NLN, 2016. ISBN 978-80-7422-480-5.

Merriam-Webster Dictionary [online]. [cit. 2021-04-12]. Dostupné z: <https://www.merriam-webster.com/>

Neibösadzŏn (네이버사전) [Slovník Naver] [online]. [cit. 2021-04-12]. Dostupné z: <https://dict.naver.com/>

Pchjodžungugödäsadzŏn (표준국어대사전) [Velký slovník standardní korejštiny] [online]. [cit. 2021-04-12]. Dostupné z: <https://stdict.korean.go.kr/main/main.do>

REJZEK, Jiří. *Český etymologický slovník*. 2., nezměn. vyd. Voznice: Leda, 2012. ISBN 978-80-7335-296-7.

Slovník spisovné češtiny pro školu a veřejnost. 4. Praha: ACADEMIA, 2005. ISBN 80-200-1347-4.

Slovník spisovného jazyka českého [online]. Ústav pro jazyk český, 2011 [cit. 2021-6-15]. Dostupné z: <https://ssjc.ujc.cas.cz/>

Urimalsadzŏn (우리말 사전) [Slovník našeho jazyka] [online]. [cit. 2021-04-12]. Dostupné z: <https://opendict.korean.go.kr/main>

Seznam volných příloh

Příloha 1 Excerpce onomatopoických výrazů

Příloha 2 Excerpce mimetických výrazů

Příloha 3 Excerpce odvozených výraz